

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Rózsa-utca 29. szám.
Telefon: 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

A szociális törvényhozás Magyarországon.¹⁾

Irta. Szerényi József.

A nemzetközi törvényes munkásvédelem magyar egyesületének mai közgyűlését alkalmul kívánjuk felhasználni arra, hogy egy futó pillantást vessünk hazánk és a művelt külföld szociálpolitikájára.

Egyrésztől rövid visszapillantást vetni eddigi szociálpolitikai törvényhozásunkra és reámutatni azokra a fontos teendőkre, melyek e téren megoldást és rendezést igényelnek, másrészt bepillantani a külföldi államok ez irányú tevékenységébe. A magam feladatává az előbbit választottam. Kimutatni azt, a mi történt és reáutalni arra, a mi szükséges. A tőke érdekében épen úgy, mint a munka szempontjából. És az állam érdekében is. Mert az egészséges, helyes irányú szociálpolitikának alapelve: összeegyeztetni a tőke és a munka érdekeit, melyek csak látszólag ellentétesek, tényleg azonban azonosak. A hol az ellentét érvényesül, ott harc fejlődik ki, de nem jön létre alkotás. A harcból több-kevesebb vívmányt, eredményt mutat fel hol az egyik, hol a másik fél, de ez nem igazi eredmény, hanem mindig újabb harcnak a csirája. Ez tehát nem igazi szociálpolitika.

Az igazi szociális politika az érdekelték békés megegyezését igyekszik létrehozni, államilag, teljes pártatlansággal készítve elő a rendezést és lehetőleg elejét véve az ellentéteknek. Az igazi szociálpolitika előrelátó, mely nem várja be az eseményeket, hanem az illető ország speciális viszonyainak figyelembe vételével oly időben alkot, mikor még megelőzhet káros hatású eseményeket. Ebben rejlik a szociálpolitika magva. Nem megtorolni, hanem megelőzni. Amennyiben természetesen lehet, mert mindig nem lehet.

Magyarország szociálpolitikája kiindulási pontjában volt téves. Azaz, hogy akkor nem volt szociálpolitikája, a mikor az eseményeket még megelőzhette volna. Ez sok később bekövetkezett bajnak vált azután kutforrásává.

¹⁾ Einöki megnyitó beszéd, felolvasatott A Törv. Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének 1910. évi közgyűlésén.

Az egész művelt világot már többé-kevésbé szociálpolitikai kérdések uralták, de Magyarországon nem akartak erről tudomást venni. Igazi strucpolitika. Meg is bosszulta magát.

Annál érthetlenebb, mert a kormány és törvényhozás szükségét érezte a gyáripár megteremtésének, illetőleg fejlesztésének. Rendkívüli állami áldozatokkal is. Ez a tendenciája az 1881. évi XLIV. t.-c.-nek a hazai iparnak nyújtandó állami kedvezményekről.

A gyáripár fejlesztése és a munkáskérdés szorosan kapcsolatosak, sőt elválaszthatatlanok. Az egész világon azok, csak nálunk nem tekintették annak. Ezt bizonyítja az 1884. évi XVII. t.-c.-ben foglalt ipartörvény megalkotása is.

Előidézője a kisipar rohamos hanyatlásának, mert nem számol az ország tényleges viszonyaival, a proletáriárust ennél fogva természet-szerűleg mesterségesen növeli, de azért mégis nem levőnek tekinti.

Elméleteken indul el, melyek fejlett gazdasági viszonyokkal bíró országokban nemcsak megokoltak, hanem egyenesen természetesek is, de nálunk a tényleges viszonyokkal ellenkeznek. Innen súlyos hatásuk a gyakorlati életben.

Munkásvédelmi törvények hiányában ennek a törvénynek kellett az ipari szociálpolitika alapját képezni.

Szociális érzékét jellemzi a napi munkaidő megállapítása reggel 5 órától esti 9 óráig — ez ugyanis lenne a nappali munkaidő megjelölése — és még tizenkét éven aluli gyermekeknek is a rendszeres gyári munkára való bocsátása.

Nem csoda, ha ennyi szociális érzék ellenáramlatokat idézett fel. Az izgatásnak legtermékenyebb melegágya az indokolt elégtelenség.

Azt a kort és annak törvényalkotó szellemét, melynek ez az ipartörvény a szüleménye, ilyen szociális érzék jellemzi nálunk.

A törvényhozás százados bajban sinylődik, közjogi harcok foglalják le teljesen, gazdasági kérdések alig léteznek számára, érzék ezek iránt alig nyilvánul. Alig is történik valami ez irányban.

Az 1890. évi berlini első nemzetközi munkásvédelmi konferencia végre nálunk is érezteti hatását, — ennek folyománya, hogy Baross Gábor nálunk is reálép a szociális alkotások terére és megalkotja 1891-ben a *vasárnapi munkaszünetről* és ugyanez évben az *ipari és kereskedelmi alkalmazottak kötelező betegszabadságáról* szóló törvényeket.

Két évvel reá következik az *iparfelügyelet törvényes rendezése*, nem annyira szociális szempontból, mint inkább iparpolitikai érdekből. Ám azért nagy haladást jelentett ez akkoriban, mégis csak tért hódított általa és vele a szociálpolitika Magyarországon. Hovatovább mégis mindinkább háttérbe szorul az iparfelügyelők intézményben az iparfejlesztési érdek és ugyanily mértékben lép benne előtérbe a szociális szempont: az iparfelügyelő nálunk is azzá válik, a mi a művelt nyugaton, fontos, nélkülözhetetlen szociálpolitikai szervé.

Ezzel a törvényhozási intézkedéssel hosszú időre ismét megszakad minden szociális alkotás ipari és kereskedelmi téren. Annyival nagyobb tért foglal el az érdekeltségi nyugtalanság, a társadalmi szervezkedés az

alkalmazottak, illetőleg a munkások körében. Mennél kevesebb történik államilag, annál nagyobb tere van ennek és a mi sajnálatos, az izgatásnak. Utóbbi tápot nyer az egyesülési és gyülekezési jog szabályozatlansága által.

Az ipari szocializmusról egy megnyilatkozásának formájában felette sajnálatos mozgalom hirtelen eltereli a figyelmet, reáterelve — *az agrár-szocializmusra*.

A gazdasági munkások és cselédek valóságos lázadással adnak magukról életjelt. Az ország egyik legtermékenyebb tiszta földművelő vidéke parasztlázadás színhelye lesz. Mintegy varázsütésre jelent meg ezzel Magyarországon az agrár-szociálizmus.

Ugyanaz az előrelátás hiánya, mint az ipari szociálizmussal szemben. Az elégtelenségnek, az állapotok tarthatatlanságának előbb kitörésre kell jutnia, hogy észrevegyék.

Ebből eredt azután — igaz, hogy jó későre — *a munkaadók és a mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyt szabályozó törvény 1898-ban*.

Nem valami túlságosan erős szociális szellem jut ugyan benne kifejezésre, de mégis a szociális alkotások kezdete mezőgazdasági téren.

És ez mégis valami!

Nemsokára — egy év múlva — követi ezt a törvényt *a vizimunkálathoz, az út- és vasútépítésekhez alkalmazott napszámosokról és munkásokról*, — majd *a gazdasági munkavállalkozókról és segédmunkásokról*, — ismét egy év múlva *az erdőmunkásokról és végül a dohánytermelők és dohánykertészek közötti jogviszonyról* szóló négy törvény és ugyancsak az 1900. évben *a gazdasági munkás- és cselédsegélypénztárról alkotott törvény*, mely az azt kiegészítő 1902. évi törvénnyel egyetemben a gazdasági munkások és cselédek *betegsegélyezését és baleset elleni biztosítását szabályozza*.

Ez lényegesen eltér az ipari alkalmazottak betegsegélyezésének rendszerétől. Míg az kötelező, ez túlnyomó részben csak fakultatív; míg az az érdekeltég autonóm szervezetén alapszik, ez állami jellegű.

Kétségkívül kissé különös, hogy egy és ugyanazon állam teljesen rokontermészetű ügyekben ily teljesen eltérő rendszereket kövessen, de épen ez a jellegzetes *egész* szociálpolitikánkban: a jobbkez soha sem tudja, hogy mit csinál a balkéz és megfordítva, az egyöntetűség teljes hiánya.

Hosszú korszak következik ezután, melyben ismét szünetel szociálpolitikai törvényhozásunk. Széll Kálmán egy nagy alkotását kivéve, melyben európaszerte Magyarország vezet, a legnagyobb szociálpolitikai alkotásunkkal: *az állami gyermekvédelemmel*.

Ma már 9 millió koronát meghalad az az összeg, melyet az állam ezen igazán nagyszabású intézményére évenként fordít és 1910. április 1-én 28.855 hét éven aluli és 25.367 hét éven felüli, összesen tehát 54.222 gyermek állott már nevelés alatt 17 állami menhelyben és 371 gyermektelepen.

Ismét áldatlan politikai harcok következnek, melyek megakasztanak csaknem minden alkotó munkát, így a szociálpolitikai alkotásokat is.

Végre helyreáll rövid időre a politikai béke és ismét reá kerül a sora komoly szociálpolitikára.

Termékeny munkakorszak következik, de — sajnos — csak rövid időre: a koalíció parlamentjének szociálpolitikája.

Ezen korszak munkásságának eredménye az *új munkásbiztosítási törvény*, mely új alapokra fekteti az ipari és kereskedelmi alkalmazottak betegség esetére való biztosítását, kiterjeszti ezt a családtagokra is és behozza a kötelező balesetbiztosítást.

Új benne a mi szociálpolitikánkban eddig ismeretlen paritás, mely az egész törvényen végigvonul. Sok támadásban is van ezért része, de fényes elégtételül szolgálhat, hogy amiért itthonn annyi támadás érte, abban most a nagy német munkásbiztosítás az egész vonalon követi: a hatalmas új német munkásbiztosítási törvényjavaslat egyrészt a lehető centralizáció elvén épül fel, másrészt betegsegélyezési és rokkant-biztosítási részében ugyanazt a teljes paritást valósítja meg, amelyet nálunk annyi támadás ért. Új benne továbbá a kötelező balesetbiztosítás.

Ugyanezen korszak munkásságának egyik igen figyelemre méltó eredménye a *gazdasági munkásházak építésének állami támogatásáról szóló törvény*, mely hivatva van a mezőgazdasági munkások és cselédek szociális helyzetén segíteni, mely törvény horderejét megítélhetjük abból, hogy ennek révén már eddig is mintegy 12.000 munkásház felépítése biztosított, ami viszonyaink között igen nagy jelentőségű.

Bár az egyes mezőgazdasági jellegű törvények némely rendelkezései ellen szociálpolitikai szempontból alapos észrevételek tehetők, mégis kétségtelenül örvendetes tény, hogy a földművelésügyi politika irányításában immár jelentős szerep jutott a szociálpolitikának.

Az utolsó helyen említett törvénnyel kapcsolatosan kell megemlékezni ugyanezen korszak egy másik alkotásáról, *7.000 munkáslakás építéséről* kerekén 20 millió korona költséggel, melyet az államkincstár külön törvény alapján a székesfőváros szomszédságában épített, az immár türhetlenné vált lakásdrágaság ellensúlyozására.

Ugyanebbe a korszakba esik még két igen jelentős szociális alkotás: az egyik az *elemi népoktatás ingyenességéről*, a másik a *büntető törvénykönyv és bűnvádi perrendtartás reformjáról* szóló törvény.

Amaz egy rég érzett hiányt pótol és végre összhangot teremt a tankötelezettség elvével, mellyel alig volt összeegyeztethető a tandíjfizetési kötelezettség; ez egy nagy szociális elvet visz be az igazságszolgáltatásba, a feltételes elítélést és a fiatalok külön kezelését.

Végül ebbe a korszakba esik még egy szociális irányú törvényünk: az *üggyédek kötelező nyugdíjbiztosításáról*.

Ezekben foglalható össze eddigi szociálpolitikai törvényhozásunk.

Ha nem is járunk vele a modern kulturállamok között az első sorban, mégis megnyugvással mondhatjuk, hogy hátul sem kullogunk. Nem is volna méltó egy kulturailag is, gazdaságilag is előretörő államhoz. Ellenkezőleg, törekednünk kell ezen a téren mennél előbbre hatolni.

Törekednünk kell a kulturállam kellékeit ezen a téren is fentartani, szociális és gazdasági viszonyaink figyelembe vételével kiépíteni szociálpolitikai törvényhozásunkat.

Törekednünk kell a védelemre szorult társadalmi osztályok erkölcsi színvonalának emelésére úgy, mint anyagi helyzetének javítására, teljes összhangban az állam és a munkaadók érdekeivel.

Ebből a szempontból a legmesszebbmenő intézkedés *a választójog olyan reformálása lesz*, mely a dolgozó osztályoknak ma az alkotmány sánczain kívül álló részét, első sorban a kisiparosokat, magántisztviselőket, a kereskedelmi alkalmazottakat és a munkásokat az alkotmányos jogok gyakorlásába bevonja.

Messzemenő intézkedés lenne és elkerülhetetlenül szükséges a *közegészségügy államosítása* a szegényebb néposztály és különösen a gyermekek halandóságának csökkentésére.

Elengedhetetlenül szükséges *az élelmiczikék természetellenes drágsága ellen* megfelelő törvényhozási intézkedéseket tenni, mert az e téren uralkodó állapotok egyenesen tarthatatlanok és a mai generáció rossz táplálkozása révén fenyegeti a jövő generációkat. Jellemző e tekintetben, hogy magában Budapesten a hús fejenkénti fogyasztása évről-évre csökken. Ez komoly intelem lehet.

Megoldandó minél előbb *az alkalmazottak törvényes érdekképviselése*, mert teljesen jogos követelése az ipari és kereskedelmi alkalmazottak nagy osztályának — ideértve az ipari munkásságot is — hogy ha van ily érdekképviselése a munkaadók osztályának, mely illetékes nyilatkozni saját, sőt még az alkalmazottak érdekeiben is, kell lenni törvényes forumnak, a melyben a különböző kategóriájú alkalmazottak is megnyilatkozhatnak saját ügyeikben.

Rendezni kell *az egyesülési és gyülekezési jogot*, minden jogállam ezen elengedhetetlen kellékét, hogy az önkény uralma helyébe jogállapotok lépjenek. Mindenütt vannak visszaélések, itt is természetesen. Ám a visszaéléseket meg kell torolni, de a visszaélések miatt nem szabad a legtermészetesebb jogokat elkobozni.

Meg kell alkotni *az állami és általában a köztisztviselők szolgálati pragmatikáját* és szabályozni kell *a magántisztviselők, kereskedelmi és ipari alkalmazottak szolgálati, illetve jogviszonyait*.

A köztisztviselőknek fell kell szabadulniok mai jogtalanságukról. A kötelességekkel szemben mindenütt jogok állanak. Csak éppen az állami tisztviselőknél nem. Ez nem méltó a munkaadó államhoz, mely rendezi törvényhozásilag a cselédek jogviszonyát, de rendezetlenül hagyja saját tisztviselőit.

A magántisztviselők, az ipari és kereskedelmi alkalmazottak jogviszonyának rendezését — dicséretükre legyen mondvá — maguk a munkaadók is szorgalmazzák, semmi ok sincs tehát, hogy ennek rendezése késleltessék.

Nemzetközileg vállalt kötelezettség parancsolja *az iparban alkalmazott nők éjjeli munkája tilalmának életbeléptetését*, melynek kapcsán *szabályozandó egyáltalában a nők és gyermekek ipari munkája*, hogy a jövő nemzedék munkaereje és munkaképessége biztosíttassék.

A gyermekmunka kérdése az ipari téren kívül vagyis általánosságban is sürgős szabályozást igényel. Egy futó pillantás fővárosunk utcáinak

nyüzsgő életére, ijesztő képet tár elénk e tekintetben. A gyermekek és szinte kisdedek züllésének hatóságilag engedélyezett iskolája ez tulajdonképen!

És szabályozandó a sztrájkjog a békéltető eljárással, a munka védelmének biztosításával. A sztrájknak és munkáskizárásnak, mint harci eszköznek, bizonyos korlátok között való alkalmazása nem lehet kétséges, de az erőszaknak, mint segédeszköznek igénybe vétele meg nem tűrhető. Fősúlyt a sztrájkok és munkáskizárások megelőzésére kell fordítani, azért kell a békéltetés kérdésének megoldását ezzel kapcsolatba hozni.

Nem halasztható tovább az ipari betegségek elleni védelem sem és mindenek felett a foszfortilalom, melynek elodázásával már szinte az összes európai államok neheztelését vontuk magunkra.

De ki kell építeni a szociális biztosítás intézményét is.

A kisiparosok joggal kívánják a kötelező nyugdíjbiztosítás törvényes rendezését és ha indokolt volt — amit nem vitatok — az ügyvédek nyugdíjbiztosítása, mennyivel indokoltabb ez a kisiparosok több százezernyi számánál!

Eleget kell végre tenni az országgyűlés azon határozatának is, melyet a mostani munkásbiztosítási törvény megszavazása kapcsán hozott, nevezetesen az ipari és kereskedelmi alkalmazottak betegsegélyezésének és baleset elleni biztosításának mintájára rendezni kell a mezőgazdasági munkások és a bányászok biztosítását is.

Ennek kapcsán azután ki kell terjeszteni a betegség-, baleset- és nyugdíjbiztosítást a tengerészekre is, kik valamennyi alkalmazott-kategória között legrosszabbul állanak és ha majd kellően megállapodott mai munkásbiztosításunk, ha elmúltak a végrehajtás során mutatkozó kisebb-nagyobb természet szerű nehézségek: akkor be kell tetőznünk szociális biztosításunkat az ipari és kereskedelmi alkalmazottak aggkor- és rokkantbiztosításával.

A munkásbiztosítás tekintetében lényeges elvi ellentét áll fenn arra nézve, vajjon a Németországból kiindult kényszerbiztosítás rendszere a helyes-e, avagy a régebbi angol rendszer, mely törvényesen csak a szavatosságot szabályozta, a többit azután magukra a szabad munkás-szervezetekre bízta. Ez utóbbit igen előkelő oldalról vonják nálunk is előnybe.

Ámde az utóbbi évek erősen reácáfoltak a régi angol felfogásra és maga Anglia az, mely már kezd szakítani a saját eddigi rendszerével, az aggkori biztosítást az állam súlyos, évi 200 millió koronát meghaladó megterhelésével kötelező alapon szervezve, sőt épen előkelő angol aktiv államférfiak nyilatkoztak nemrég a német rendszernek Angliában való bevezetése mellett.

És nem épen érdektelen az angol felfogás nagy változása szempontjából, hogy Angolországban most már a munkaközvetítést is államilag szervezték külön állami munkaközvetítő hivatalok felállításával, szóval Anglia is az állam feladatává teszi e kérdések megoldását.

Legutóbb az új olasz kormány foglalt állást programjában ebben az

elvi kérdésben, ugyancsak a német rendszer, a kötelező biztosítás és külön pénztári intézmény mellett döntve.

Ezekben mutattam reá a legközelebbi jövő szociálpolitikai feladataira. Nagy feladatok, melyeket mennél előbb oldunk meg, annyival nagyobb eredményt érünk el vele. Jól tudom, hogy épen e [téren nem egységes még nálunk a közvélemény. Nemcsak az elveket, a rendszert illetőleg, hanem a szükségszerűséget illetőleg is. Sőt van egy komoly irányzat, mely e kérdések legnagyobb részének megoldását ismét el akarja odázni. Nem tartja még időszerűnek, szerinte még nem érett meg a helyzet ezek részére. Álláspontnak ez is álláspont. Óva intenek azonban tőle mindenkit. Ma ezek az alkotások még kielégítenék talán azokat, akiknek szólnának. De később már nem. Akkor sokkal nagyobb igényekkel fog az ipar és kereskedelem szemben állani. Ismét az előrelátás hiánya kísért: a pillanatnyi nehézségekért kockáztatni az egész jövőt. Ezt a tanácsot én soha sem fognám adni a vállalkozásnak. Ellenkezőleg: mennél előbb megoldani a függő kérdéseket. Ezeket az ügyeket *meg kell* oldani.

A politika ma — sajnos — útjában áll ennek.

Ismét hosszú idő óta tétlenségre van kárhoytatva az ország, áldatlan politikai harcok foglalnak le minden érdeklődést, munkaerőt és munkaidőt. És míg körülöttünk mindenütt élénk munka folyik, míg az államok versenyeznek egymással abban, hogy melyik végezzen több és nagyobb eredményű munkát a maga hatalmának öregbítésére és népei anyagi helyzetének megszilárdítására: mi ismét tespedünk és a helyett, hogy csökkennék az úr, mely közöttünk és a nyugati államok gazdasági fejlettsége között fennáll, mind szélesebb és szélesebb lesz az. Azok haladnak, mi vesztglünk; azok gyarapodnak, mi vesztglésünkkel tulajdonképen hanyatlunk. Ez az állapot soká már nem tarthat, különben igen súlyos helyzetbe kerülhet az ország. Vegyük ki a magunk részét ki-ki a maga körében, hogy ez áldatlan állapot mielőbb megszűnjék és gazdasági, meg szociális téren ismét komoly munka kezdődjék: a nemzet legvitálisabb érdekei követelik ezt.

Reménylem, hogy ez mihamarabb megtörténik és a sivár harcot ismét az áldásos munka korszaka váltja fel.

Uj élelmiszertörvényt!

Irta: Vágó József.

A cikkünk élére állított követelést, amelytől most már az egész közvélemény visszhangzik, úgy is lehetett volna formulázni: élelmiszertörvényt! Mert bármily hihetetlennek hangozzék is, nekünk még egyáltalában nincsen élelmiszertörvényünk. Vannak egyes, ügyetlenül megszövegezett törvényes rendelkezések, amelyek az élelmiszerek hamisítását több-kevesebb határozottsággal tilalmazzák. De azért még mindig az jellemzi a helyzetet nálunk, hogy míg teát, cukrászsüteményt, kolbászt s még egy egész csomó cikket hamisítani szabad, addig a legszigorúbban tilos — trágját hamisítani!

Ez paradoxonnak fog hangzani, ami azonban mit sem változtat azon, hogy ez törvényeken és rendeleteken alapuló tény. A trágyahamisítás tilalmát már az 1895. évi XLVI. t.-c. 1. §-a foglalja magában. Ellenben a teára nézve a földművelésügyi miniszter 1906-ban 38.221. számú rendeletével mondotta ki a következőket: »A tea hamisítása vagy más néven való árúsítása az 1895. évi XLVI. t.-c. határozmányai alá nem vonható.« Ugyanezt mondja ki a cukrászsüteményekre nézve az 54.852. számú földművelésügyi miniszteri rendelet 1902-ből.

Azt mondhatná erre valaki, hogy ha a tea és egyéb élelmicikkek hamisítása nem is üldözhető az 1895. évi XLVI. törvénycikk alapján, azért e cikkek hamisítása még sincsen megengedve, hiszen ott van az 1876. évi közegészségügyi törvény, amelynek 14. §-a minden élelmiszernek a hamisítására kiterjed. Ez azonban téves fölfogás. És épen az a körülmény, hogy ezt a tévhitet még hivatalos körök is osztják, vezetett arra a tarthatatlan állapotra, amely még jelenleg is fennáll s amelynek megszűnése mindaddig nem is várható, amíg a valóságos helyzet e tekintetben tisztán nem fog állani az illetékes tényezők előtt.

Törvényt *olvasni* kell, tartják a jogászok, és igazuk van. Mert ha valaki jól elolvassa a közegészségügyi törvény 14. §-át, akkor megállapíthatja, hogy az nem tiltja el magát a hamisítást s hogy az csak tápszerekre terjed ki, anélkül, hogy a tápszerek definícióját adná. Evvel aztán nyitva hagyja azt a kérdést, hogy tilalma alá tartoznak-e a nem épen tápláló szerek pl. kávé, tea stb. Bármilyen alaposan olvassuk is a törvény szövegét, nem találunk benne rendelkezést arról, hogy tulajdonképpen mit is kell hamisított tápszerek alatt érteni? És a végén kisé, hogy még a hamisított tápszereknek is csak az árúsítását tiltja el. Ez utóbbi tény következtében aztán megint nyitva marad az a kérdés, hogy vajjon a hamisított tápszerek raktáron tartása is tilos-e? Már pedig, ha csak az árusítás tilos, akkor a kereskedő raktárából elvitt minta alapján megállapított hamisítványért a kereskedő nem vonható büntetés alá; ez alá csak akkor esik, ha a hamisítottnak talált tápszermintát nem az ő raktárából, hanem vevőjétől szerezte be a községi orvos. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy a sok minden más természetű hivatalos teendővel és magánpraxisával is elfoglalt községi orvos élelmiszervegyészeti vizsgálatokra sem begyakorolva, sem kiképezve, de még fölszerelve sincsen, akkor tisztában vagyunk vele, hogy az élelmiszerhamisítás ügyét lehet-e elintézettnak tartani az 1876. évi közegészségügyi törvény alapján?

Néhány élelmiszernek a hamisítását igazán csak a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításáról szóló 1895. évi XLVI. t.-c. tiltja meg. Megtiltja nevezetesen a tej- és tejtermékek, az állati és növényi zsirok, a múzsirok és olajneműek, a liszt- és tésztaeműek, a méz és a paprika hamisítását. Mindössze tehát csak tízféle élelmiszert, holott az élelmiszerek — mint tudjuk — száz- és százfélék. Már most fölismerve a jelenlegi helyzet tarthatatlanságát, a földművelési minisztériumban arra a gondolatra jöttek, hogy tán legegyszerűbben úgy lehetne a bajokon segíteni, hogy az 1895. évi törvény hatályát a mostani tízféle cikken kívül kiterjesztik az összes élelmi- és élvezeti szerekre. Csakhogy e közelfekvő gondolat megvalósításának útjában áll magának a törvénynek a szövege, amely felhatalmazza ugyan a földművelésügyi minisztert, hogy rendeleti úton kiterjeszthesse a hamisítási tilalmat más árucikkekre, de ezt a felhatalmazást egyben korlátozza is, amikor azt csak arra az esetre szorítja, amennyiben ez szükségessé válnék *a mezőgazdaság érdekében*. Tehát nem a fogyasztó közönség, vagy a szociálhigiéne szempontjából szükségessé váló intézkedések megtételére szól ez a fölhatalmazás, amint általában maga a törvény sem a fogyasztóknak hamisítatlan élelmiszerekkel való ellátását célozza. A törvény meghozatala óta eltelt 15 év gyakorlatából kifejlődött és azon alapuló törvénytárgy magyarázat is kizárttá teszi, hogy a törvény hatálya

alá legyen vonható rendeletileg az élelmiszerek, élvezeti és használati cikkek összessége. E tizenöt év folyamán ugyanis csak egyetlen egy cikkre terjesztették ki az 1895. évi XLVI. t.-c. hatályát, amikor ez a peronoszpóra elleni védekezésre szolgáló *rézgálic* hamisítása miatt vált szükségessé. A fűszerek-, gyarmatárúk-, kolbászneműek, stb. hamisítása már 15 évvel ezelőtt is szokásos volt; ezek hamisításának megtiltása nem azóta vált szükségessé és főképen nem a mezőgazdaság érdekében vált szükségessé. Tehát nincs alkotmányos joga a kormánynak arra, hogy a mezőgazdaság érdekeit nem érintő fűszer- és gyarmatárúkra rendeleti úton állapítson meg hamisítási tilalmat. Ez csak törvényhozás útján lehetséges, már pedig, ha a törvényhozást az élelmiszerhamisítások kérdésével a kormány foglalkoztatni kívánja, akkor remélhetőleg nem fogja ezt megtenni toldozás-foltozás céljából, hanem egységes, modern büntetőjogi elveken fölépülő, teljes élelmiszerhamisítás elleni törvényjavaslatot terjeszt eléje.

Erre t. i. nemcsak azért volna szükség, mert nem elég néhány élelmiszer hamisítása ellen védekezni, hanem mert még e kis számú élelmiszer meghamisításának a meggátlására sem alkalmas aránylag legjobb törvényünk: az 1895. évi XLVI. törvénycikk. Az e törvényben foglalt tilalmak ellenőrzésére hivatott közegek tisztában vannak azzal, hogy a modern jogpolitika kipróbált elvei előtt nem állhatja meg a helyét az 1895. évi törvény s hogy annak alapján lehetetlenség igazságos és célravezető élelmiszerpolitikát folytatni.

E törvény minden hibájának felsorolása helyett itt inkább csak a legkirívóbb hézagaira kívánok ráutalni. Belőle is hiányzik annak a megállapítása, hogy mikor tekintendő valamely élelmiszer hamisítottnak? Hiányzik belőle a hatóságoknak arra való kötelezése, hogy minden rendelkezésükre álló módon kipuhatolják a hamisítás elkövetőjét. Nem gondoskodik tilalmainak elégséges számú végrehajtójáról, nem gondoskodik a szokványosan visszaeső hamisítóknak az élelmiszertermelés és forgalombahozatal láncolatából leendő kirekesztéséről, az igazi hamisítóval szemben túlenyhék a büntető rendelkezései; viszont túlságosan zordan bánik el a hamisítványok öntudatlan és vétlen forgalombahozóival, akikre ugyanazt a büntetést méri ki, mint a hamisítás valóságos elkövetőire. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy a hamisítások kiderítésére hivatalosan előírt vizsgálati módszerek az élelmiszerkémia mai állása szerint — az élelmiszervizsgáló vegyészek egyértelmű nyilatkozatai szerint — régóta elavultak, akkor tisztában vagyunk az 1895. évi XLVI. t.-c. fentartásának, vagy pláne újabb árúkra való kiterjesztésének a lehetetlenségével.

Jelenlegi élelmiszer-rendészeti gyakorlatunk mellett ugyanis napirenden vannak a következő abszurdumok. Elavult módszerrel helytelenül és tévesen állapítják meg pl. a vajról, hogy az hamisítva van, pedig még akkor is hamisítatlan lehet, ha a ma létező legkiválóbb módszerrel állapítják is meg róla, mert már a vaj hamisítottságának ismérvei is helytelenül lehetnek meg szabva. E hibás alapon, elavult módszerrel megállapított hamisítási tényállás alapján aztán büntetés szabható arra, ki ezt a vajat úgy tartotta a raktárán, mint ahogy annak termelőjétől kapta. Büntetés mérhető ki tehát egy ártatlan emberre, aki hamisítatlan vajat árult, amelyre azonban elavult módszerrel és hibás alapon kisütik, hogy hamisítva van. A kihágás alanyi és tárgyi tényálladékának hiánya, illetve hibás volta ellenére helye lehet az 1895. évi XLVI. t.-c. alapján a büntetésnek. Az ember nem hinné, hogy ez 15 éven át lehetséges lehessen egy jogállamban.

Am hagyján, ha az igazságtalan büntetések mellett elég tételnék az élelmiszerhamisítás meggátlásához fűződő érdekeknek is. Azt mondanók ez esetben: inkább bűnhődjék néhány ártatlan ember is, csak érzük el a hamisított élelmiszerek megapadását is. Csakhogy nem ez történik a gyakorlatban. A hatóságok a hamisításnak szaporodását konstatálják és a termelők egyik lapja csak nem rég állapította meg: »A termelők túlnyomó

része vizezi a tejet, keveri a vaját és nem azt szállít, amit megmustrázott.«¹⁾ De ez oly természetes is. Ott, ahol a szántszándékos hamisítót, aki a forgalombahozók százaival juttatja el a fogyasztókhöz a maga hamisított portékáját, ép oly enyhén büntetik, mint azt a vétlen, a hamisítvánnyal voltaképen csak becsapott kiskereskedőt, aki olyan áron vette a hamisítványt, amilyen hamisítatlan árút vehetett volna és olyat vélt is venni; ott, ahol megelégszenek a husz-ötven fogyasztót ellátó forgalombahozó enyhe megbüntetésével, de nem kutatják ki minden módon azt a hamisítót, aki százával látja el a kiskereskedőket s ezek útján ezrével és tízezérel a fogyasztókat; ott, ahol nem állapítják meg lelkiismeretesen a hamisítatlan élelmiszerek ismérveit; ott, ahol a hamisítványok megállapítására »sürgős revízióra szoruló« vizsgálati módszereket irnak hivatalosan elő; ott, ahol nincs mód rá, hogy az ismételt büntetések dacára is a hamisítást folytató egyénektől megvonassék az élelmiszerelőállítás és árúsítási jog; ott, ahol egy-egy vegyvizsgáló állomás hatásköre 25 vármegyére is kiterjed; ott, ahol beeresztik külföldről a vámhatáron a hamisítványokat s megelégszenek azzal, ha azokért a vámot beszedték — ott valóban még semmi, sőt a semminél is kevesebb történt eddig a lakosságnak hamisítatlan élelmiszerekkel való ellátása érdekében.

Jobb volna, ha semmiféle rendszabályok sem volnának még törvénybe iktatva az élelmiszerhamisítók ellen, mert akkor legalább remélhetnők, hogy a célravezető törvényalkotás mihamarább meglesz.

Így azonban tartunk tőle, hogy a hamisítás elejévételeére alkalmas új törvény alkotása helyett a kormány még mindig be fogja érni a meglevő törvényeken való pepecseléssel, aminek csak a lelkiismeretlen hamisítók fogják a hasznát látni.

Nem hisszük, hogy a magyar szociálpolitikának lehetne sürgősebb követelése az élelmiszerek hamisításának elfojtásánál, mert ez még az élelmiszerdrágaságot is némiképp alkalmas megennyhíteni.

SZEMLE.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

Száz millió korona.

A szakegyesületek a szociális önsegély, az autonom munkásbiztosítás típusai. S bár föladataik köre sokkal tágabb a biztosítás különböző nemeinek fejlesztésénél: társadalmi, néhol egyenesen politikai céljaik is vannak, a dolgozó tömegek gazdasági érdekeit gazdasági harcokkal kell előbbrevinniök, kulturális munkájuk szintén sok szellemi és anyagi erőt köt le — munkásbiztosítási kötelezettségeiknek jobban megfelelnek némely állami vagy az államtól megnyomorított autonómiájú munkásbiztosító intézménynél.

A munkásbiztosításnak az a fajtája, amelyet gyakorolnak, nem mindig egyezik az államok által rendezett munkásbiztosító intézményekével, amelyek jórészt az üzemeknek szükséges munkásanyag megőrzését, az üzemek előidézte munkaerőpusztítást igyekeznek — az üzemek anyagi felelősségének lehető korlátozásával — biztosítani. A szakegyesületi biztosítás célja ellenben az üzemekre fölösleges munkaerő megőrzése: az ember biztosítása a munkanélküliség ellen, a fölöslegesség gazdasági csapása ellen, munkanélküli és utazó segélyek által. Az előbbi az üzemek termelőképességének fokozására és kockázatuk csökkentésére való, az utóbbiak elvállalják a biztosítást az olyan »elemi« csapások esetére, amelyekért az üzemek nem vállalnak felelősséget, a termelés mai rendjéből kifolyóan nem is vállalhatnak. A munka nélkül levő munkás bizonyos idő múltán elveszti jogát a betegsegélyre az állami felügyelet alatt álló pénztárnál, de jogot nyer munkanélküli segélyre a szakegyesületnél.

¹⁾ Szövetkezés; szerkeszti: Dr. Bernáth István, a Magyar Gazdaszövetség igazgatója; *Gazdakör* című rendes melléklapján, 1910. évi folyam, január hó.

Bizonyos szempontokból tehát kiegészíti egymást a kétféle biztosítás, amelynek munkamegosztása a szakegyesületekre azzal a hátránnyal jár, hogy a termelő viszonyokban beállott változások eshetőségeinek jobban kiteszi őket. Nagy munkanélküliség nagyon apasztja a jövedelmeiket s többféle módon növeli kiadásait, míg pl. a betegsegítő pénztárak kiadásai majdnem arányosan apadnak ilyenkor a bevételekkel.

Az 1908. év a gazdasági krízis esztendeje volt s így kétszeresen súlyos esztendő a szakegyesületekre nézve. A nemzetközi szakszervezeti központ jelentésének számadatai szerint mégis sikerült ebben az esztendőben is megfelelniök szociálpolitikai föladataiknak.

Majdnem hat millió tagjuk volt a jelentést szolgáltató országok szakegyesületeinek, de bevételeikről és kiadásairól részletesen csak 13 ország szervezetei 4,664.000 munkás képviselői számoltak be. Olyan nagy szervezeti központok, aminő az Egyesült-Államoké, Franciaországé nem küldtek részletes jelentést, csak taglétszámukról. A pontos jelentést szolgáltató országok szakegyesületeinek kiadásairól, bevételeiről szóló kimutatás a biztosító célokra kiadott összegek számláját együtt ezer márkákban ez:

	Kiadás	Bevétel	Segélyek
Anglia	41.080	49.860	26.755
Németalföld	1.892	909	778
Dánia	2.360	2.469	1.076
Svédország	5.406	5.226	319
Norvégia	1.117	1.264	336
Finnország	234	294	67
Németország	47.964	55.634	22.369
Ausztria	6.604	7.380	3.346
Magyarország	1.623	1.480	1.060
Bosznia-Hercegovina	26	45	15
Szerbia	40	75	14
Bulgária	79	102	14
Svájc	1.086	1.206	430
Együtt	109.511	125.944	56.589

56—57 millió márkát fordítottak biztosító célokra, tehát a kiadások nagyobbik, a bevételek kisebbik felét, amikor adminisztrációs kiadások csak 4⁰/₀-át emésztették föl a kiadásoknak! A segélyek összegének majdnem fele (21—22 millió márka) munkanélküli segély, amely az előző évihez képest (17 millió márka) nagyot nőtt. Csökkent ellenben az utazó segély, amit a világszerte leapadt munkaalkalmi arány idézett elő. A betegsegély abnormisan növekedett 13·8 millióról 20·1 millióra.

Mindössze 56·6 millió márkát, 66 millió koronát tesz ki a biztosító célokra szakszervezetek adta összeg 13 államban. Nem nagyítunk, ha azt állítjuk, hogy az adatokat be nem szolgáltató államokat (Egyesült-Államok másfél milliónál több szervezett munkással, Franciaország majd háromszázezerrel stb.) beszámítva, százmilliót eléri, vagy legalább megközelíti az a biztosító segélyösszeg, amelyet minden állami, munkáltatói járulék nélkül, saját alapjaikból, egyetlen — krízises — esztendőben kifizettek a munkásszakegyesületek tagjaiknak.

A munkásbiztosítási törvény reformja. A veszprémmegyei ipartestületek országos mozgalmat indítottak a munkásbiztosítási törvény módosítása érdekében. A mozgalom arra irányul, hogy az iparosság Budapesten értekezletre gyűljön össze s itt tárgyalandó tervezetet terjesszen a kormány és a képviselőház elé. Az értekezlet előkészítése céljából a veszprémi ipartestület körlevelet küldött szét, amelyből megtudjuk, hogy minő reformot kívánnak. Első törekvés az, hogy a betegsegélyezési intézmény »csak az iparosok kezébe« jusson. Hibáztatják a kötelező biztosítást, »mely kivette az iparos ifjúság és az iparosság kezéből az önrendelkezési jogot és gyámhatósága alá helyezte egy idegenből betelepített intézménynek«. Az 1907. évi XIX. törvénycikkéről azt állítja, hogy »ennél rosszabbat, gyűlöletesebbet még magyar parlament nem alkotott soha«. Természetesen felpanaszolja, hogy a munkásbetegsegélyzőben a szociálisták dominálnak, »az előkészítést két ügyvéd és két szociálista csinálja. Beállítanak 86 szociálista vezérembert szép fizetésekre, a munkaadókat agyonbirságottatják, s mindezt 300 ezer kisiparosnak és 200 ezer kereskedőnek hatósági ellenőrzés

mellett nyugodtan kell tőrnie«. Felemlíti, hogy »a pozsonyi, besztercebányai, a szegedi stb. kamarák már kimondották azt, hogy az országos pénztár szüntessék meg, hogy a pénztárakat az iparhatóságok ellenőrizzék« stb. Végül pedig arra buzdít, hogy »legelső teendő az legyen, hogy az iparos-intézmények az iparosok kezeiben legyenek«.

E lelkes felhíváshoz kilenc pontból álló kérdőívet csatoltak. Ezek közül csak a 3., 4. és 5. kérdést közöljük. A 3. kérdés így szól: Helytelenítik-e azt, hogy a betegsegélyezés intézményét az iparos ifjúság és az ipartestületek kezéből kivették? A 4. kérdés ez: Igaz-e az, hogy az általuk ismert ipartestületi betegsegélyező pénztárak kevesebb költséggel jobban teljesítették hivatásukat, mint a mostani munkásbiztosító pénztár? Az 5. kérdés: Követelik-e azt, hogy a kisiparos-segédék és tanoncok betegsegélyezése ismét az ipartestületek kezébe adassék?

Minket ugyan nem kérdeztek meg, de azért bátorzkodni fogunk e kérdésekre mi is megadni a feleletet s ezt az újabb reform-mozgalmat kellő világításba helyezni. Ámbár a közölt szemelvények már eléggé elárulják, hogy oly naiv mozgalommal állunk szemben, mely komoly méltatást alig érdemel.

Pénztári orvosok mozgalma. Magyarország összes kerületi munkásbiztosító pénztáraiban lázasan munkálkodnak a pénztárak végleges átszervezése körül. Ezen szervezési munkálatokkal karöltve jár minden egyes pénztárnál az orvosi kérdés törvényelőirta rendezése. Az O. M. B. P. egyes helyi szerveinek nagy s felelősségteljes munkáján segítő szolgálati, fegyelmi s illetmény-szabályzatot dolgozott ki, hogy ez a pénztár s orvosok közti szerződések megkötésénél, az orvosi rendszer megválasztásánál mintegy irányadó zsinórmértékül szolgáljon. A szerződő orvos ezen illetmény-szabályzat szerint tisztviselő jelleget nyerne. A végleges szerződés megkötése körül két erős irányzat mutatkozik az orvosok táborában; az egyik, mely a tisztviselői rendszert nem óhajtja, hanem a pénztárral rövidebb-hosszabb — öttől-tizenöt évre — időre kidolgozandó liberális irányzatú szolgálati s szigorú fegyelmi szabályzat alapján óhajt szerződést kötni, és a másik, mely akár a helyi szervek igazgatóságának kikerülése mellett is hajlandó az országos pénztár útján végeleges megállapodást teremteni. És bár tagadhatlan, hogy mindkét irányzatnak vannak erős argumentumai, jelentékeny előnyei s talán meg nem vetendő hátrányai is, óhajtandó volna, ha az orvosi kérdés mielőbb megoldatnék békeességben a tagok, a pénztárak s végül az orvosi kar érdekében.

A Törvényes Munkásvédelem magyarországi egyesülete e hó 19-én tartotta évi rendes közgyűlését élénk érdeklődés mellett. A közgyűlést *Szterényi József* ny. államtitkár, elnök nagyérdemű előadása vezette be, amelyet szives volt lapunknak átengedni s amelyet vezetőhelyen egész terjedelmében közlünk.

Ezután *Heller Farkas* dr. műegyetemi m. tanár, az egyesület titkára olvasta fel az 1909. évről szóló jelentést, amelyből kitetszőleg egyrészt szociálpolitikai törvényjavaslatok és kormányrendeletek véleményezése, másrészt pedig önálló kezdeményezések foglalkoztatták az egyesületet. Ezek közül különösen fontos az egyesületnek az a beadványa, amelyben a székesfőváros tanácsát arra kérte, hogy nagyszabású építkezési programjának megvalósításánál szerződésileg kösse ki azt, hogy az ólomfestékek ott, ahol nem okvetlen szükségesek, tehát a belső falak mázolásánál, mellőztessenek, ahol pedig azokra okvetlen szükség van, ott csak olajjal keverve, tehát ne a munkások egészségét a legnagyobb mértékben veszélyeztető por alakjában adják azokat a mázó munkásoknak. Említést érdemel még az egyesületnek egy, a közel jövőben megvalósuló terve, t. i. egy munkáskönyvtár kiadása, amely az egyes iparágakban dolgozó munkások részére foglal magában hasznos tudnivalókat oly irányban, hogy mily óvintézkedés mellett előzheti meg legjobban a foglalkozásával járó betegségeket.

A pénztári jelentés s a jövő évi költségvetés előterjesztése után a tisztikart egészítették ki. Végül pedig *Szántó Menyhért* min. osztálytanácsos, a Társadalmi Múzeum igazgatója tartott előadást a *kültöldi szociális törvényhozásról*. Ezt az előadást jövő számunkban fogjuk közölni.

Az Országos Pénztár folyó hó 16-án tartott igazgatósági ülésében megválasztotta az elnökség tagjait. Letárgyalta a kerületi pénztárak orvosainak (Budapestet kivéve) szolgálati, fegyelmi és illetmény-szabályzatát. Elhatározta, hogy az Országos Pénztár főorvosi hivatalánál szervezett állásokat betölti, de csakis az elnökség részletes javaslatainak megtétele után. Az ujonnan szervezett tisztviselői állásokat, melyekre nézve az Állami Hivatal a jóváhagyást nem adta meg, csakis

a közgyűlés határozata után tölti be az igazgatóság. Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal nem járult hozzá az Országos Pénztárnak a gyógyfürdőkkel kötött szerződéséhez. E határozatnak megfelelőleg az igazgatóság elhatározta, hogy a helyi szervezeteknek a tagok közvetlen beutalására utasítást ad. A fürdőszerződések ügyét az igazgatóság közgyűlés elé viszi, mert az addig beszerezhető adatokból állítólag bizonyítható lesz, hogy olcsóbb, ha az Országos Pénztár központosítva létesíti a megállapodásokat a gyógyfürdőkkel. Végül elhatározta az igazgatóság, hogy a legutóbbi évre a baleseti járulékelőlegeket kiveti, ugyanolyan terjedelemben mint az előző évben.

Munkásbiztosításügyi szolgálat a budapesti építőiparosok szövetségénél. Követésre méltó s az ügyre nézve mindenképen hasznos intézkedést, tett a budapesti építőmesterek szövetsége. Tagjai számára ugyanis *munkásbiztosításügyi szolgálatot* rendezett be. Naponta délután 3 és 5 óra között a szövetség tisztviselője rendelkezésére áll a hivatalos helyiségben az összes tagoknak, hogy minden a munkásbiztosítási ügygel (betegségélyezési és balesetbiztosítási kérdésekkel) kapcsolatban levő panasz vagy sérelem ügyében segítségükre legyen. Az irodához juttatott panaszt a bemutatott bizonyítékok alapján jegyzékbe veszik és az elnökség gondoskodni fog arról, hogy illetékes helyen annak megvizsgálása, illetve orvoslása érdekében megtéssenek a szükséges lépések. A munkások szakegyesületei tudvalevőleg már évek óta képviselik ily módon tagjaik érdekeit. Kivánatos volna, ha a többi szövetségek követnék e példát, mert ezáltal a vitás ügyek könnyen elintézhetőek s az elintézés az érdekeltek megnyugvással fogadhatják. Másrészt pedig az ugynevezett munkásbiztosítási *ügynökségek* káros és költséges működésének is elejét veszik.

Nemzetközi munkásbiztosítási értekezlet. Az a törekvés, hogy a munkásbiztosítás kérdései nemzetközileg beszéltesse meg a szakférfiak által, már több mint két évtizeddel ezelőtt vette kezdetét. Az első nemzetközi kongresszust 1889-ben Párisban tartották. Azután következett a berni, milánói, brüsszeli, párisi, düsseldorfi, bécsi és végül a római. Már az első kongresszus elhatározta, hogy az akkori szervező bizottságot átalakítja állandó központnak és ezt megbízza a »Bulletin des assurances sociales« kiadásával és a jövőendő nagygyűlések előkészítésével. Ennek a »Comité permanent«-nek székhelye Párisban van.

Folyóiratunk már közölte, hogy az 1908. évi római kongresszus elhatározta, hogy nagyobb kongresszus ezentúl csak hosszabb időközökben tartassék, ellenben minden második évben gyűljenek össze a különböző országok szakférfiái értekezletre a szociális biztosítás nemzetközi érdekű tárgyainak beható vizsgálata céljából.

A római kongresszus elhatározta a nemzeti bizottságok megalakítását is és ezeknek a párisi »Comité permanent«-hez való hozzákapcsolását. A nemzeti bizottságok képviselőket küldenek az állandó bizottságba, résztvehetnek a szociális biztosítás nemzetközi értekezletein és kongresszusain és díjtalanul kapják a »Comité permanent« által kiadott »Bulletin des assurances sociales«-t.

Értesülésünk szerint a magyarországi bizottság megalakulása a napokban várható.

Nemzetközi értekezlet a munkanélküliségről. Közöltük már, hogy folyó évi szeptember hó 18-ika és 21-ike között Párisban *nemzetközi értekezlet lesz a munkanélküliség elleni biztosításról.*

Az értekezlet előleges szervezeti szabályzatából kiemeljük a következőket: az értekezleten csak a meghívottak jelenhetnek meg. Az értekezlet szervező bizottsága annyi szakosztályra oszlik, ahány ország résztvesz az értekezleten. Minthogy az értekezlet Párisban lesz, az általános intézkedésekkel a francia szakosztály van megbízva. A francia szakosztály elnöke átveszi a bizottság elnökségét, a többi szakosztály elnökei pedig melléje rendeltetnek mint alelnökök. Minden ország szakosztálya felkérletik, hogy jelentést tegyen a napirenden lévő négy első kérdéstről. Az ötödik kérdésre vonatkozólag az egyes országok csoportjai felkérletnek, hogy nézeteiket 1910. évi augusztus 1-seje előtt közöljék az értekezlet titkárságával. Az előterjesztett javaslatokról jelentés készül és a legmegfelelőbb rendszer fölött való döntés fentartatik az értekezletnek. Az országos csoportok jelentései német, angol, vagy francia nyelven jelennek meg.

A német szociális törvényjavaslat. A birodalmi gyűlés kiküldött bizottsága első tiz ülésében befejezte a biztosítási törvényjavaslat első könyvének tárgyalását. A bizottság a tiszteletbeli állásokra vonatkozó 14. §-t kiegészítette azzal, hogy a munkaadók és biztosítottak képviselői az arányos választás útján

választassanak. A 16. §. olyképp módosított, hogy a képviselővé való megválasztás elfogadásának kényszere csak a munkaadóra nézve áll fenn, ellenben a munkások megválasztásukat nem kötelesek elfogadni, mivel gyakran a munkaadóiktól való gazdasági függőségük következtében nem határozhatják el szabadon, hogy elfogadják-e a választást, vagy sem. A 18. §. szerint a biztosítottak képviselőinek készkiadásukon kívül elvesztett munkakeresményökért kártalanítás jár. A kórházak-, rokkant- és árvaházak, üdülőtelepek és hasonló az állami, községi egyenes adó és a telekadó fizetése alól felmentetnek.

A szociáldemokratáknak azt a javaslatát, hogy a biztosítási hivatalok ülnökei az általános, egyenlő, titkos és közvetlen választás útján választassanak, a bizottság elvetette. A biztosítási hivatalok költségeit a szövetséges államok viseljék. A »nagy tanács« az elnökből, vagy helyetteséből, 2 a szövetségtanács által választott tagból, 2 állandó tagból és 2 biztosítottból áll. *A tartományi biztosítási hivatalok mellőztek.* Fogbajoknál a száj- és állkapocs betegségeinek kivételével a kezelés mindenhol fogtechnikusokra is bízható. Az átlagos bérekre vonatkozólag azt határozta a bizottság, hogy a bért nem két, hanem három korosztály szerint állapítja meg t. i. 16, 16—21 éves korig és 21 éven túl.

Az önkéntes biztosítás joga megadatott olyan kisiparosoknak, akik rendszerint két személynél többet nem foglalkoztatnak, vagy akiknek évi jövedelme 2.500 márkánál nem több. A napi keresetnek maximális összege, amelynek alapján a táppénz kiszámítása történik, 4 márkáról 5-re és 5-ről 6-ra emeltetett.

A tengerészek biztosítása Islandban. Islandban 1910. évi január hó 1-én új törvény lépett életbe, amely kimondja a tengerészeknek biztosítási kötelezettségét.

A törvény csak belföldiekre vonatkozik. Minden tengerésznek, aki ezen törvény értelmében biztosításra van kötelezve, a kormány főfelügyelete alatt álló biztosítási alapba 18 öreből¹⁾ álló biztosítási díjat kell befizetnie. A hajó tulajdonosa a hajó legénységére eső összes biztosítási díjnak egyharmadát tartozik befizetni. Ha valamelyik tengerész vízbe fúl, vagy a hajót érő baleset folytán veszt el az életét, akkor a hátramaradottjai (özvegy, gyermekek, szülők, vagy testvérek) négy éven keresztül évenként 100 Kr.-t kapnak a biztosítási alapból.

Ha a biztosítási alap nem volna elégséges a segélyezések fedezésére, a törvény a hiányzó összeg pótlásáról gondoskodik, amely pótléknak azonban a 15.000 K-t nem szabad túlhaladnia. A törvény áthágása 5—100 K-ig terjedő büntetéssel sújtatik, amely összegnek fele a biztosítási alapot illeti meg.

SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY.

Ipari betegségek megelőzése.

A mindig nagyobb és nagyobb mérveket öltő munkásbiztosítás a legutolsó években az összes kulturállamok szociálhygienikus köreinek figyelmét az eddigelé meglehetősen elhanyagolt ipari megbetegedések felé terelte. Nemcsak, hogy külön tudományággá fejlődött az ipari betegségek tanulmányozása és egész új szempontokból világította meg az ipari megbetegedések, különösen az ipari mérgezések (ólom, foszfor, arzén stb. mérgezés) pathológiáját és therapiáját, hanem ami fontosabb ennél, felvetette az ipari megbetegedések prophylaxisának, megelőzésének kérdését és ennek gyakorlati megoldását. Mint minden szociálhygienikus kérdésben, úgy itt is érvényesült a modern egészségtan alapelve, mely szerint *a betegségek megelőzése fontosabb, mint azok gyógyítása.*

Biztos, hogy az ipari munkás az ipari tevékenységéből eredő veszélyeket igen gyakran önvédelemmel megelőzheti. Az önvédelem már a pályaválasztásnál kezdődjék és mint azt már e folyóiratban kifejtettük, szükségessé tenné a belépő tanoncok (ifjú munkások) kötelező orvosi vizsgálatát. A vizsgálatnak behatónak kellene lennie és az ifjú munkás fizikumának intenzív figyelembevétel mellett szükségessé tenné az illető egyén pszichológiai megítélését is. Világos, hogy az ifjú munkás pályaválasztásának helyes irányba való terelése az ipari megbetegedések és balesetek egész halmazának megelőzését vonhatja maga után.

¹⁾ 1 Kr. (100 öre) = 1.32 K.

A hivatására nézve helyes irányba terelt ifjú munkásnak azután okvetlenül szüksége volna helyes egészségügyi oktatásra. A továbbképző tanfolyamokon az egészségügyi előadások rendezése sürgős és elodázhatlan szükséglet. Ezekben az előadásokban a munkások szakmájuk szerint figyelemre méltóak volnának, nemcsak az általános egészségügyi követelményekre, hanem a különleges ipari tevékenységükből eredendő veszélyekre és azok megelőzésére.

A kérdés fontossága az érdekelt körök figyelmét nem kerülte el, amennyiben úgy a frankfurti »Institut für Gewerbehygiene«, mint a milánói ipari betegségek klinikája külön osztályt létesített, amelyben a munkások ingyenes orvosi vizsgálat alapján felvilágosítást nyernek arra nézve, vajjon különleges ipari munkájukra egészségi szempontból alkalmasak-e és egyúttal arra nézve is, hogy tekintettel különleges ipari tevékenységükre, milyen egészségügyi rendszabályokat tartsanak szem előtt.

Igen érdekesen oldotta meg a kérdést a legutolsó időben Ausztria. A közmunkaügyi miniszter ugyanis ez év elején Bécs városának 26 ipari továbbképző iskolája (22 fi- és 4 nő-tanonciskola) részére próbaképpen iskolaorvosi szolgálatot rendelt el.

A rendelet értelmében ezen továbbképző iskolák orvosai minden újonnan belépő tanulót megvizsgálni kötelesek abban az irányban, vajjon egészségi állapota a választott ipari hivatás tekintetében megfelelő-e vagy nem. Az orvosi vizsgálat eredménye a tanuló törzslapján az iskolakötelezettség ideje alatt nyilvántartandó és a vizsgálat a tanoncévek letelte után az iskolából való kilépés előtt megismétlendő. A vizsgálat eredményéről a tanonc és annak szülei értesítendő, miáltal ezek abba a helyzetbe jutnak, hogy a megkezdendő ipari hivatás dolgában az érdekelt egészségi állapotának tekintetbe vételével végérvényesen döntsenek.

A tanoncok ezenkívül az iskolaorvosok részéről egészségügyi oktatásban is részesülnek, mely két részre oszlik, és pedig: 1. a munkás egészségének ápolása általában és 2. részleges felvilágosítás azon egészségügyi veszélyekről, melyek a munkást az egyes iparágak szerint érhetik.

Az oktatás első része minden ipari továbbképző iskolában alkalmazandó. Ez magában foglalja első sorban az egészségügyi ismeretek értékéről és fontosságáról való felvilágosítást, továbbá a test- és bőrápolás jelentőségét, a tisztaság értékét, felvilágosítás kórokozókról, fertőző betegségekről, fertőtlenítésről, száj- és fogápolás, rossz levegő, tuberkulózis, szívápolás, élvezeti mérgek (alkohol, nikotin, kávé), a munkás táplálkozása, idegbetegségek, elfáradás, üdülés, az alvás jelentősége, az éjjelezés ártalmi, az ipari balesetek okozói (kimerülés, alkoholélezet), az izmok működése, testtartás, sport, első segély, betegápolás, kuruzslás és munkásvédelmi törvényhozás. Sajnálattal nélkülözzük e szép és tartalmas programban a nemi életről való felvilágosítást és a nemi betegségeket.

Az oktatás második része csak az egyes iparágak szakiskoláiban alkalmazandó és magában foglalja az illető ipari munkával járó egészségügyi veszélyeknek ismeretét és lehető megelőzését.

Ajánljuk ezen rendkívül fontos és nagyobb áldozatok nélkül keresztülvihető szociálhygienikus alkotást úgy a munkásszervezetek, mint az illetékes hatóságok, elsősorban a fővárosi oktatásügy vezetőinek figyelmébe.

Korai házasságok. Szociálhygienikus, különösen eugenetikus szempontból fontos rendeletet bocsátott ki a belügyminiszter a fejletlen kor házassági akadályától való felmentésért folyamodó házasulók részére kiadandó orvosi bizonyítványok szabatosabb szövegezéséről tárgyában, mely így szól: Az igazságügyminiszter úrtól nyert értesülésem szerint többször tapasztaltatott, hogy a fejletlen kor házassági akadályától való felmentésért (1894:XXXI. t.-c. 7. §.) beadott orvosi bizonyítványokban az illető hatósági orvosok a házasulandó leány kellő fejlettségét igazolják, anélkül, hogy a véleményük alapjául szolgáló ténybeli adatokról

és különösen a leány fejlettségének fokáról említést tennének, s így a bizonyítványok szövege arra enged következtetni, hogy az illető leány csupán korának megfelelő fejlettséggel bír. Ennélfogva, tekintettel a korai házasságra lépésből származható bajokra, felhívom a Címet, utasítsa a hatósága területén működő hatósági orvosokat, hogy a fejlettségi bizonyítványok kiállítása körül a legnagyobb szigorúsággal és óvatossággal járjanak el, s amennyiben a fejlettséget minden kétséget kizárólag megállapították, az erről szóló bizonyítványban minden külön említék meg azt is, hogy az illető leány fejlettsége életkorát meghaladja és egy 16 éves leány átlagos fejlettségének felel meg, továbbá, hogy ama házasságkötés ebből a szempontból akadályba nem ütközik. Budapest, 1910 május 14-én. A miniszter helyett: Jakabffy s. k., államtitkár.

Az egységes táplálkozási módszerek hatása. A budapesti 4. hadtestben két éven keresztül rendszeresen mérték a legénység testsúlyát, hogy az egységes táplálkozási módszerek befolyását megállapíthassák. A mérést minden három hónapban egyforma időben, ebéd előtt, orvosi felügyelet alatt végezték. Összesen 21.725 embert mértek meg és a következő eredményre jutottak: 1. Az ujoncok testsúlya röviddel a bevonulás után átlag 61.52 kg. volt 1905-ben, 1906-ban 63.22 kg., a bosnyák katonáké 68.79 kg. 2. Az első három hónapban az ujoncok 90%-ánál hajlam mutatkozott a testsúly emelkedésére. Az 1905-ös évfolyamnál a súlytöbblet 2.98 kg. az 1906-osnál 1.23 kg., a bosnyákoknál 1.55 kg. 3. További három hónap alatt a súlynövekedés csekély volt 0.75 kg.; sőt néhol csökkent is az átlagos súly 0.33 kg-ig. Az 1906-os évfolyamnál a fokozott működési tevékenység miatt 0.9 kg-nyi súlycsökkenés állt be, a bosnyákoknál 0.17 kg. 4. A szolgálati idő harmadik negyedében az 1905-ös évfolyamnál a súlynövekedés és csökkenés egyforma; az 1906-osnál a fegyverszünet miatt októberben 0.42 kg. emelkedés volt. 5. A legénység 27%-ánál a szolgálati idő első három negyedében a testsúly megszakítás nélkül emelkedik. Ezen eredmények értékelésénél nem szabad megfeledkeznünk, hogy kiválasztott, egészséges emberanyagról van szó.

A tuberkulózis elleni küzdelem az Egyesült-Államokban. A »National Association for the Study and Prevention of Tuberculosis« közzétette az 1909. évről szóló jelentését. E szerint ez évben 163 új tüdővészellenes egyesület alakult, megnyílt továbbá 133 kórház és szanatorium és 91 gondozó (dispensaire). Az Egyesült-Államokban 1910. január 1-én volt összesen 394 tuberkulózis-elleni egyesület, 386 kórház és szanatorium és 265 gondozó. E kórházakban az 1909. év folyamán ápolgatott több mint 31.000 beteg, kik közül a felénél több jelentékenyen javult, sőt azoknak, kiknek betegsége a felvétel alkalmával kezdetleges stádiumban volt, nagy százaléka gyógyultan bocsáttatott el. Az e célnak szolgáló kórházi ágyak száma 20.000. A 386 egyesületnek 60.000 tagja van; évente egy millió dollárt költenek a tuberkulózis leküzdésére. A 265 gondozóban több mint 60.000 beteget kezeltek. A tuberkulózis elleni küzdelem társadalmi munkájában nagy buzgósággal részt vesznek az orvosokon kívül iskolák, munkásszervezetek, nő- és ifjúsági egyesületek, a törvényhozás, a községi hatóságok és különösen a biztosító társaságok.

Új syphilis-gyógyszer. Ehrlich, frankfurti orvostanár arzenikkel és összetételeivel végez régóta kísérleteket a spirillumok által előidézett fertőző betegségek gyógyítására. Koch tanárnak sikerült az álmoknál ilyen arzén-készítmény segítségével jelentős sikereket elérnie. Ehrlich most új készítményt próbál ki, melyet »606«-nak neveztek el. Ehrlich a recidiváló láznál végeztetett kísérleteket. Ezt a betegséget is spirillum okozza. Az eredmények nagyon jók voltak. Most Wechselmann dr. a berlini Rudolf Virchow-kórház főorvosa próbálta ki a 606 nevű gyógyszert syphilisben szenvedő betegeinél. Egyetlen injekció után gyógyulás állott be, oly eseteiben is, melyekben a lues eddig szokásos gyógyszerei, a higany, a jód, a kéregfőzetek cserben hagyták. Káros mellékhatásai nem voltak a gyógyszernek. Tudjuk azonban, hogy a syphilis tüneteit eddig is képesek voltunk eltüntetni. Csakhogy a gyógyulás hosszadalmas volt, az eredmény nem megbízható. Az idő rövidsége folytán a »606« hatásának állandósága sem biztos még. Igaz, hogy van egy új vérvizsgálati módszer, mely eléggé megbízhatóan tájékoztat arról, gyógyult-e a lues. Ez a Wassermann-féle vérvizsgálati módszer. Ennek eredményei Wechselmann eseteiben jók voltak. Aki tudja, mily elterjedt baj a syphilis, mennyi testi, erkölcsi és anyagi romlás okozója, az méltányolni fogja az új gyógymód alapos kipróbálásának nagy szociális jelentőségét.

Az építőmunkások kizárása és a müncheni orvosegyesület. A müncheni orvosegyesület a következő határozatot hozta: A müncheni orvos-

egyesület munkásegészségügyi és statisztikai bizottsága, május 3-án tartott ülésén foglalkozott az építőmunkások kizárásával és annak szociálhygienikus következményeivel. A müncheni nyomoruságos lakásviszonyok mellett a bizottság élénk sajnálatát fejezi ki, hogy az általános építkezés beszüntetése folytán a kislakások építése is megakad, ami a lakásnyomort újból kiélesíti. Tekintettel a lakásviszonyok nagy fontosságának a népegészségügyre, a bizottság azon várakozásának ad kifejezést, hogy úgy a királyi kormány, mint München városának tanácsa az eddigi sikertelenségek dacára, a tárgyalásokat a harcoló felek között folytatják és a konfliktusnak kielégítő megoldását siettetik.

Ipari betegségek Angliában. Angliában 1909-ben az *ólommérgezések* száma augusztus hóban 553 volt, azaz 93-mal kevesebb, mint 1908-ban, a halálesetek arányszáma 5.4% volt, 1908-ban pedig 5.0%. Ezen számok csak a gyárakban és műhelyekben előfordult ólommérgezési eseteket mutatják. Ezekon kívül még a szobafestőknél és ólom munkásoknál előfordult 1909-ben 241 ólommérgezés 47 halálessel, 1908-ban 239 mérgezés 44 halálessel. Az 553 mérgezés közül 95 esett a kocsigyártás iparára, 66 fémolvasztásra és 58 keramikai iparra. *Higany-, phosphor- és arzénmérgezés* volt 1909-ben együttvéve 16, 1908-ban 38. Halálozás ezen ipari betegségeknél 1909-ben nem fordult elő. A *lépfene*-esetek emelkedést mutatnak, amennyiben 1908-ban 47, 1909-ben 56 esetet észleltek. A halálesetek száma 7-től (1908.) 12-re (1909.) emelkedett.

Ausztria-Magyarország sörtermelése 1908-ban. A »Gambrinus« című szaklap statisztikája szerint Ausztria-Magyarországban 1908-ban összesen 1.349 sörfőzde volt, tehát az 1907. évi 1.357-tel szemben nyolccal kevesebb. A sörtermelés 1908-ban 22,524.680 hektoliter és 1907-ben 22,594.066 hektoliter volt. Az 1908. évi termelésből Ausztriára 20,281.720, Magyarországra 2,154.060, Boszniára és Hercegovinára pedig 88.900 hektoliter jutott. Ilyenformán 1908-ban a sörtermelés Ausztriában 337.383 és Boszniában és Hercegovinában 3.618 hektoliterrel csökkent, *ellenben Magyarországon 271.675 hektoliterrel emelkedett!* A söradó-jövedelem 1908-ban Ausztriában 77,935.925 K, Magyarországon 8,118.811 K és Bosznia-Hercegovinában 386.959 korona volt. Az 1907. évi söradó-jövedelem Ausztriában 79,150.298, Magyarországon 7,943.774 és Bosznia és Hercegovinában 401.972 koronát tett.

Sörfogyasztás csökkenése Németországban. Rendkívül szociálhygienikus fontosságú tény, hogy a hivatalos statisztika szerint a sörfogyasztás Németországban állandó csökkenést mutat, még pedig nem a többi szeszesitalok javára. Az 1909. évben ezen csökkenés az előző évhez képest 12%. Németországban felemelték a söradót és ez 1909. év szeptember havában lépett életbe, a csökkenés azonban már május, június és júliusban állt be, tehát a magasabb adó kivetése előtt. Egyttal csökkent az importált sörfogyasztás mennyisége is; ezen csökkenés a hordósörnél 17%-ot, a palacksörnél 20%-ot tesz ki. Az összes közegészségügyi körök örömmel üdvözlnek ezen csökkenést, mert meggyőződtek róla, hogy az erjesztett szeszesitalok alkoholizmusa semmivel sem jobb, mint az égetett szeszesitaloké. Nálunk még a borfogyasztás emelésével akarják a pálinka-alkoholizmust leküzdeni.

MUNKAVISZONY.

A magántisztviselők munkaidejéről.

A szellemi munka és a szellemi munkás hivatásos betegségeivel foglalkozó kutató értékes és érdekes adatokra talál a magyar magántisztviselők munkaviszonyainak tanulmányozásánál.

A magántisztviselők munkaviszonyai nem kielégítőek.

Szolgálati szerződésük, munkaviszonyuk úgy jogi, mint társadalmi vonatkozásaiban nem felel meg a mi korunk követelményeinek és szociális fölfogásának. Innen van, hogy a kereskedelmi és ipari üzemekben alkalmazott magántisztviselők helyzetének javítására az egyesülés és tömörülés útján nagy képviselői egységek alakultak, melyek a külföldön impozáns tagszámuk folytán képesek követeléseiknek súlyt adni, képesek a közvélemény figyelmét jogos mozgalmukra irányítani.

Innen van, hogy a külföldön a társadalomtudományok művelői, a szociálpolitikai tényezők és a szociális törvényhozás is mindinkább többet foglalkoznak a magántisztviselők ügyeivel.

Ausztriában 1909 január 1-je óta a magánalkalmazottaknak törvényes nyugdíjbiztosításuk van. A biztosítás tárgya a rokkantsági vagy aggkori járadék, az özvegyi járadék, a gyermeknevelési pótlék és az özvegy vagy gyermek számára a végkielégítésre való igény.

Az intézetbe 92.445 alkalmazott jelentetett be. Ez a törvényalkotás nagyon tökéletlen.

A járulék magas, a szolgálmány kevés, a várakozási idő hosszú, a biztosítottak körzete nincs szabatosan megállapítva.

Az érdekelttség panaszkodik a törvény tökéletlensége miatt, az alkalmazottak erőlesen tiltakoznak az ellen, hogy bevonassanak a biztosítás keretébe, akik benne vannak, kézzel-lábbal igyekeznek ki belőle. Ez igaz. De hogy már a régi, kuriális parlament is sürgős szükségletnek ismert el ilyen törvényhozási akciót, az eléggé bizonyítja, hogy a nem éppen túlérzékeny szociális lelkiismeretre is hatott az a belátás, hogy a szellemi munkások egy széles rétegének, a magántisztviselőknek mai helyzete szegényére válik a kulturtársadalomnak.

Németországban a magánalkalmazottak szövetségének 1908-ban 712.568 tagja volt. Egy évben a szaporulat 52.654 személy volt.

A nagy szövetségek tagjaikat betegség és munkanélküliség esetére biztosítják. Milliós költségvetésükben másirányú szociális tevékenységre is akad pénz.

De az önsegély, bár elég fejlett formáival találkozunk itt, mégsem volt elegendő arra, hogy a magánalkalmazottak munkaviszonyának rendezetlenségéből eredő bajokkal megküzdjön, úgy hogy Németországban is mind hangosabban követelik a törvényhozás, az állam beavatkozását, hangoztatják a létező viszonyok tarthatatlanságát.

Franciaországban 1910 április 6.-án publikálta a hivatalos lap az aggkor- és rokkantbiztosításról alkotott új törvényt, mely nagyban a német minta alapján készült, megengedi az önkéntes biztosítást is, a kis existenciákról, a magánalkalmazottak néhány kategóriájáról gondoskodik. A magánalkalmazottak munkaviszonyai egyébként itt is foglalkoztatják a törvényhozást. Lyon képviselője Godart¹⁾ javaslatot dolgozott ki a kereskedelemben, iparban és egyéb magánhivatalban alkalmazott magántisztviselők munkanapjának törvényes szabályozásáról. Páris nagy árúházaiban a munkaidő aránylag mérsékelt. A kereskedősegéd itt reggel 8-tól este 7-ig van üzletben. Ebédideje is van és megszakítás nélküli pihenője 13 óra. Vidéken rosszabbak a viszonyok. Godart javaslata minden üzemre kivétel nélkül, legyen az bármilyen természetű, a megszakítás nélküli 11 órás pihenőidőt követeli.

Nálunk a magánalkalmazottak viszonyai rosszabbak, mint a külföldön. Kereskedelmünk, iparunk fejletlen, szociális törvényhozásunk kezdetleges. Széttagolt társadalmunk sajátlagos viszonyai között az önsegély, a szervezkedés sem járt még jelentős eredményekkel. Önfeláldozó emberek munkája révén alig lehetett annyit is elérni, hogy legalább nálunk is határozottabb formát öltenek bizonyos követelések, hogy egyik-másik miniszter — a választás előtt — igéri, hogy a magánalkalmazottak helyzetének javítását komoly megfontolás tárgyává fogja tenni.

A sok nagyfontosságú, megfontolásra és megoldásra váró kérdés közül nálunk is sürgős kérdés volna a munkaidő szabályozásának kérdése. A kereskedelmi alkalmazottak, különösen az élelmiszerkereskedelemben alkalmazottak munkaideje akárhány helyütt hihetetlen hosszú. Reggel öt

¹⁾ Questions Pratiques de'Legislation Ouvrière et d'Économie Sociale. No. 5 et 6. 1910 : Justin Godart : La Limitation de'la journée de travail des employés de commerce de bureau et d'industrie.

vagy hat órától este 10 óráig munkában levő fűszeressegéd nem kivétel Magyarországon. Az irodai alkalmazottaknál országszerte az ebédidő által megszakított egész napi munkaidő rendszere divik. Reggel nyolc órától egy óráig, délután 3 órától 7 óráig, nyolc óráig tart az irodai munka. A magánhivatalnokok egészségi viszonyai ennek folyán feltűnően rosszak.

A hivatalban alkalmazott nőkről írja dr. Uhl¹⁾ budapesti orvos, hogy néhány havi hivatalnokoskodás után már étvágyukat veszítik, székrekedésben, fejfájásban, menstruációs zavarokban szenvednek, 2—3 év után már evés után fellépő heves, órákhosszáig eltartó gyomorfájásról panaszkodnak, enni nem mernek, úgy félnek ezektől a gyomorfájdalmaktól, melyekhez fejfájás és szédülés szokott társulni. Uhl azt ajánlja, hogy ezek a szerencsétlen leányok fűzöt ne viseljenek, ne üljenek egy húzamban oly sokáig, álló asztalnál irjanak, hivatal után tegyenek nagyobb sétákat, úzzanak sportot. Jámbor óhaj marad ez a rendelés, a míg az irodából 8 órakor este jön ki halálra fáradtan az »irodista« leány. Hogy a férfiaknál sem sokkal különbek az egészségi viszonyok, azt nagyszámú megfigyeléseim alapján magam is bizonyíthatom.

A kórkép, melyet megfigyeltem, feltűnő módon azonos az Uhl dr. által leirt kórképpel. Az általános neurasthenia mellett a kínzó gyomorfájdalmakkal járó gyomorhurut a legfeltűnőbb tünet. A szexuális neurasthenia különféle alakjai is gyakoriabbak a magántisztviselőknél, mint más foglalkozásúaknál. Megfigyeltem, hogy enyhe általános fizikális és diätetikus kezelésre a tünetek javulnak. A beteg jól érzi magát. De elérkezik a hivatalban valamilyen nagyobb munka ideje, pl. a bilanc ideje, a mikor még képtelenebb erőkifejtést követelnek sok helyütt és a tünetek, a gyomorfájdalmak újult erővel törnek ki. Aranyeres bántalmak, kronikus székrekedés, neuralgiák, asthma, a gümőkór különféle alakjai is feltűnő gyakori megbetegedései a magánalkalmazottaknak.

Kétségtelen, hogy e jelenségek okait kutatva, a statisztikai anyagot majd csak nagy kritikával szabad értékesítenünk. Az is bizonyos, hogy a magánalkalmazott helyzetének bizonytalansága — van most egy betegem, aki 34 évi magánhivatalnokoskodás után egy fél év óta címirással keresi száraz kenyerét — a fizetés elégtelensége, a mi városainkban a megélhetés drágasága és még sok más tényező hatása idézi elő a leirt ideges állapotokat. De, hogy az osztatlan munkaidő, melynek érdekében a Magántisztviselők Országos Szövetsége most erélyes akciót indított, sok tekintetben javítana a mi magántisztviselőink nyomorúságos helyzetén, ez iránt kétség nem lehet.

A fájdalmas gyomorhurut egyik fontos okát ugyanis abban látom, hogy a magánhivatalnok ebédjét nem költheti el nyugodtan. Az irodába ebéd után vissza kell mennie, ezért siet és ha az ebéd nem kész rögtön, a mint haza jön, mérgeződik. Sietve, az ételt meg nem rágva, kapkodva eszik, mert vagy nincs ideje, vagy ha van, fáradt teste ebéd után egy fél órai pihenést kíván meg. Sokan evés közben olvassák el ujságjukat, ami nem eléggé kárhóztatható, mert ha az olvasmány érdekes, az evés még kapkodóbb, türelmetlenebb lesz, hogy ujságjuk háborítatlan élvezéséhez jussanak. Este mire hazajön az irodából, nincs alkalom fölkeresni a szabad természetet, elegendő mozgást nem végezhet. Következik, mint esti pihenő, rendszeren a kávéház, a méregdrága lakás korrelátuma, dohányfüstös, bacillusdus levegőjével, sok más átkával.

A kora délutáni órában az irodából végkép szabaduló magánhivatalnok nyugodtan költheti el ebédjét, sétálhat, felkeresheti a természetet, sportolhat, künn lakhat a város környékén olcsóbb, jobb lakásban, ahol talán kávéház sincs, kerti munkát végezhet, amivel esetleg jövedelmét is fokozhatja; szóval inkább emberhez méltó életet élhetne.

¹⁾ Gyógyászat, 11. sz., 1910.

A megszakítatlan munkaidő a magánalkalmazottak helyzetén lényegesen javítana.

A magyar társadalom sajátságos viszonyai között a magántisztviselők rétege a nemzeti kultúra fontos tényezőjévé lett. Ez a réteg olvas könyvet, gondolkozása eléggé progresszív, él az önművelés eszközeivel, ő belőle kerültek ki fiatal írógárdánk legjobbjai.

A magántisztviselők ügye tehát a társadalmi haladás és a magyar kultúra ügye is. Hogy mozgalmuk eredményes legyen, annak első feltétele, hogy szervezeteiket megerősítsék. Igaz, hogy a »Hivatalnok urak«-nál ez nagyon nehezen megy.

Dr. H.

Pályázat az állami támogatással való iparfejlesztésről szóló munkára. Az Országos Iparegyesület pályázatot hirdet annak a kérdésnek beható tárgyalására: *bevált-e a szubvenció-rendszer az iparfejlesztésben, különös tekintettel Magyarországra.* A kérdés fölfejtésére ismerttetendők a külföldi példák és eredmények; mérlegelendő az állami kedvezmények (1907. évi III. t.-c.) hatása, a gépsegély, a direkt pénzbeli szubvenciónak hatása főképp a gyáriparra, továbbá a műves és kisiparra, végre a háziiparra.

Az igazgatóság a pályamunka terjedelmét nem kívánja korlátokhoz kötni, mindazonáltal a fősúlyt a terjengősség mellőzésével, a konkrét adatokra és még inkább a praktikus konkluziókra helyezni.

Minden pályamunka írógépen, a papirnak csak félfoldalára tisztázandó és bekötve 1911. február 1-ig az Országos Iparegyesület irodájához benyújtandó. Minden pályamunka jellegével látandó el s a szerző neve lepecsételt jellegű levélben csatolandó. Jutalom a báró dr. Kornfeld Móricz igazgatósági tag úr által erre a célra rendelkezésre bocsátott pályadíj: *kettőezer korona.* A pályadíj csak abszolút becsű munkának adatik ki, mely az egyesület tulajdonába megy át; amennyiben ily abszolút becsű munka a beérkezendő művek között nem található, a bíráló bizottság a díjat legjobb belátása szerint feloszthatja a szerinte relative legjobb munkák között; ezenfölül ajánlhatja az egyesületnek, hogy az egyik-másik szempontból figyelemreméltó munkát kellő tiszteletdíj mellett vásárolja meg; végül joga van a bíráló bizottságnak ezeken fölül egyes pályamunkákat dicsérő elismeréssel megjutalmazni. A megvásárlásra nézve az akadémia által fizetett írói tiszteletdíjak lesznek irányadók. A megvásárolt és tiszteletdíjban részesült munkák az egyesület tulajdonát képezik.

A munkanélküliség kérdése az osztrák parlamentben. Az osztrák parlamentnek a drágaságról tárgyaló bizottsága felszólította a kormányt, hogy a közelebbi jövőre tervezett középítkezéseket rögtön kezdje meg, az állami építkezést csak oly vállalkozó kapja, kinél a munkafeltételek olyanok, hogy bennszülött nagyobb igényű munkások kapják meg a munkát. A munkás, ha munkahelyére utazik, az államvasutak vonalain díjmérséklést élvezzen. Az iparhatóság tiltsa el a túlórázást. A munkanélküliség elleni törvényes biztosítás anyaga sürgősen terjesztessék a képviselőház elé. A kormány rögtön rendelje meg a szükséges mozdony- és waggonkészletet és csak belföldi cégnél. A csatornaépítés sürgéttessék meg. Az állam ne redukálja az állami üzemek, posta etc. segédszemélyzetét munkanélküliség idején. A javaslatokat a ház elé terjesztette a bizottság.

A francia kormány szociálpolitikai programját a miniszterelnök június 9-én a képviselőházban tett nyilatkozata szerint a következőkben állapította meg: A köztársaság szociálpolitikai műve már tiszteletre méltó ugyan, azonban még nem tökéletes. Az nem elégséges, hogy a munkásoknak megadatott a testületek alkotására való jog, hanem meg kell egyszersmind adni ezen testületeknek a céljaik megvalósítására szükséges törvényes eszközöket is. Olyan helyzetbe kell őket juttatni, hogy tagjaik nevében a tőkével a munkabeszüntetés ügyében tárgyalhassanak, hogy segédeszközöket szerzhessenek maguknak és ezeket értékesíthessék is. Ennek megvalósítása céljából a kamara elé olyan törvények fognak terjesztetni, amelyek biztosítják a *közös munkaszerződés* kötésére vonatkozó jogot, továbbá a *szindikátusok jogképességének* kiterjesztését, a munkáshitelnek rendezését és annak lehetőségét, hogy olyan társulatok alakuljanak a tőke és munka között, amelyek ez utóbbinak a közösen elért nyereségből jogos részesedést juttatnak. Természetesen a *munkásjognak* ezen fontos kérdései mellett a mezőgazdasági munkások helyzetének megjavításáról is gondoskodni kell.

Munkások nyereségrészesedése. Oltenben (Svájc) az angol Sunlight-szappan cég a munkások nyereségrészesedésének új rendszerét honosítottak meg. A munkások ingyen kapnak részjegyet, ha 25 évüket betöltötték és 5 év óta jó és megbízható munkásoknak bizonyultak. Minden évben annyi részjegyet kapnak, a mennyi múlt évi bérük 10%-ának megfelel. A részjegy annyi osztalékot kap, mint a többi részvény, csak 5% vonatik le befektetett tőke kamatja gyanánt. Aki kilép a gyárból vagy akit mulasztás miatt küldenek el, elveszti részjegyeit. Ha a munkás betegség folytán munkaképtelenné válik, akkor a részjegy elsőégi részvényté válik, mely 5%-nál többet nem jövedelmez. Ha meghal, hátramaradottjai kapják ezeket az elsőégi részvényeket. A vezérigazgató »választja« a részjegyes munkásokat. 5.000 munkás közül most 1.300-nak van részjegye.

Erkölcstelen bérlevonás a vendéglősiparban. Egy wiesbadeni kávéházban a pincéreket, dacára annak, hogy egy fillernyi fizetésük sincs, arra kényszerítik, hogy a pezsgő kivételével az általuk csinált forgalomnak 3%-át fizessék a tulajdonosnak. Az egyik pincér, aki több éven át volt a kávéházban alkalmazva, de rövid idővel ezelőtt állását otthagya, most pert indított az iparbíróságnál a kávéház tulajdonosa ellen azon 1500 márkára becsült összegnek visszatérítése iránt, amelyet a kávéház a forgalom 3%-ának címén tőle az utóbbi két évben levont.

A pincér, aki panaszát azzal indokolta meg, hogy az ilyen szerződés, mivel erkölcstelen, nem engedhető meg, naponkint feljegyezte magának, hogy százalék címén mekkora összeget vont le tőle a kávéház. Ez az összeg napi 2 és 2.50 márka között ingadozott. A bíróság a kávéháztulajdonost elmarasztalta az 1500 márka megfizetésében.

Új francia törvény a »jancsi bankó« ellen. 1910. évi március hó 25-én kelt törvény jelent meg május hó 27-én a francia hivatalos lapban. Megtiltja minden munkaadónak, hogy üzemével oly boltot kapcsoljon össze, melyben alkalmazottainak vagy azok hozzátartozóinak élelmiszert vagy bármilyen árút árúsít; épúgy tilos, hogy alkalmazottait arra kényszerítse, hogy bérük csak egy részén is abban a boltban vásároljanak, melyet ő kijelöl. A létező ilyen boltokat két éven belül kivétel nélkül be kell zárni. Az állam felügyelete alatt álló vasuti üzemekkel kapcsolatos boltok nem esnek a törvény hatálya alá, ha: a munkásságot nem kényszerítik, hogy ott vásároljon; ha a munkaadó cég *minden haszon* nélkül árúsítja az árút; ha a boltot bizottság vezeti, melynek legalább egyharmadrésze a munkásság választott képviselőiből áll. Öt év eltelte után a munkaügyi miniszter eme boltokat is bezárhatja, ha a munkásság többsége így határozna.

Az átlagos napibérek emelkedése Szászországban. A folyó évben a napibérek Szászország valamennyi kerületi kapitányságában nagyon jelentékeny mérvben felemelkedtek. E kérdésben mégis igen sok a bizonytalanság. Így például a községi megbiztosításról szóló törvény 6. §-nak 2. bekezdése azt mondja, hogy: a »táppénz keresetképtelenség esetén a megbetegedés napjától számítva a harmadik naptól fogva a közönséges munkásoknál helyben szokásos napibér felének magasságában nyújtandó«. Ez még mindig egy milliónál több munkásra vonatkozik Németországban. A helyi szokásos munkabérnek a betegség esetére való biztosítás kérdésében igen nagy szerepe van. Nagy jelentősége van a tételek magasságának körülbelül 5 millió munkásnál, akik baleset esetére vannak biztosítva. A fegyvergyakorlatok idejére vonatkozó segélyezések tekintetében az 1892. évi május hó 10-iki törvény azt mondja, hogy: »A feleségnek nyújtandó napi segély a helyi szokásos napibérnek 30%-a legyen, a többi segélyre jogosultak pedig 10%-ot kapjanak, azonban összesen semmi esetre sem többet, mint 60%-ot.« Ebből látható, hogy a jelenleg érvényben lévő alacsony tételeknek felemelése halaszthatatlanul sürgős volt.

Munkabérek az Egyesült-Államokban. 1910. évi április hó 17-én az angol nagykövetség a következő jelentést küldte be az Amerikai Egyesült-Államokban fizetett munkabérekről.

Az élet drágulása, mely egynehány év óta folytonos, az 1907—908-iki krízis által kissé megakasztatott. A mostani gazdasági fellendülés által azonban újból rohamosan nőnek az elsőrendű életszükségletet képező cikkek árai. Így tehát a szervezett munkás is fokozottabb mértékben küzd jobb bérekért. A Pennsylvanian Reading Railway, a keleti vasutak legtekintélyesebbje 195.000 olyan munkásnak, ki 1.500 dollárnál *havonta* kevesebbet keres, 6%-os béremelkedést szavazott meg. A Baltimore Ohio vasút, 10.000 munkással, követte ezt a példát 5—6% bér-

emeléssel, ép úgy a Chicago and Western vasút. A Consolidated Coal Company 10.000 bányamunkása 5⁰/₀-os béremelést ért el. A cukorfinomítók 5.000 munkása is 5—10⁰/₀-os béremelést ért el. Chicagóban 15 bányász a Lake Superior Region bányáiban 8—10⁰/₀-os béremelést kapott. A béremelés önkéntes volt, miután a társaság széleskörű nyomozással megállapította, hogy az élet megdrágult és az alkalmazottaknak több pénzre van szükségük. A bitumenes szénmezők munkásai bérmozgalomból kifolyólag elhagyták a munkát. A sztrájkoló bányászok száma Chicagó kerületében 113.000, Illinoisben 72.000. Indianában 18.000, Jowaban 15.000, Coloradoban 5.000.

Bérmozgalmak Angolországban. 1910. évi április havában 33 bérmozgalom kezdődött, az előbbi hónapban 32, 1909. évi április havában 24. Az érdekeltek munkások száma 53.204 volt (1909. évi április havában 44.341-el kevesebb). Az elveszett munkanapok száma 465.900 volt. Ebben a hónapban 33 küzdelem — közte régebbi keletű is — fejeződött be, 9 a munkások, 11 a munkaadók teljes győzelmével, 13 kompromisszum alapján. 68.500 munkás béremelést ért el, 12.500 munkás bércsökkenést szenvedett. A béremelkedésben 38.000 szénbányásznak, 10.200 ércbányásznak volt része. *Átlagban* az összes bérmozgalmak heti 20.400 korona béremelkedést eredményeztek.

Harc a kínai kulik ellen Délafrikában. Csak 1909-ben engedték meg a kínai kulik behozatalát a délafrikai bányavidékre és két évvel utóbb már 51.500 kínai kuli dolgozott Délafrikában. A munkásság eleinte ellenséges indulattal fogadta a bérlészorító áradatot, később mégis csak jött létre valamelyes megegyezés. Most évek múltán megint kitört a harc és a hatóságok is megállapították, hogy a kulik a közegészségre veszélyesek, a bányamunkások bérét leszorították, ezzel egyenes arányban rosszabbodtak a bányamunkások egészségügyi és erkölcsi életviszonyai. Botha, a délafrikai egyesült államok elnöke és a kormányon levő parlamenti liberális többség most kiszorította a kulikat Délafrikából. A kulik behozatalát megengedő királyi rendeletet hatályon kívül helyezték és 1910 márciusában már el is hagyta az utolsó bányakuli Délafrikát.

A munkapiac állása. Németország. A munkapiac állása a f. év március havában kedvezőre fordult. A kőszénbányászat és a textilipar kivételével minden iparágban fokozódó tevékenység volt észlelhető, aminek bizonyítására szolgál egyebek között az is, hogy a betegsegélyező pénztárakban a biztosításra kötelezettek taglétszáma április hó elsején március hó elsejéhez viszonyítva a betegek levonásával 103.875-el, még pedig 91.701 férfi és 12.174 női taggal szaporodott.

Anglia. A helyzet március havában februárhoz viszonyítva javult. A munka leginkább a szövő-, gép- és hajóépítőiparban és részben az időjárásnak megfelelőleg az építő- és ruházati iparban emelkedett. A gyapotipart még nagy mérvben befolyásolta a nyersanyagok magas ára, ezzel szemben azonban a textilipar minden ágában bőséges foglalkozás akadt.

A jelentést tevő 416 szakegyesület 701.766 tagja közül 1910 március hó végén 36.543-nak, azaz 5²/₀-nak nem volt munkája. A munkanélküliek száma 1910 február hó végén 5⁷/₀ és 1909 március hó végén 8²/₀ volt.

Franciaország. Március havában a szőlőmunkásoknak bőven volt munkájuk. Páris környékén a kertmunkásoknak bővebb foglalkozás jutott. Az építőiparban és a vele kapcsolatos iparágakban kivált Párisban, a múlt hóban a nagy áradások következtében emelkedett a munkanélküliség, de ebben a hónapban ismét folyik a munka. A textiliparban a helyzet a gyapotipar kivételével kielégítő. Lyon vidékén a mechanikai selyemszövődékekben bőséges munkaalkalom volt. A ruházati iparban sem oly nagy már a pangás. A fémiparban a helyzet változatlan. Igen nagy a munkanélküliség a kádáriparban, a bádogosoknál, a Franche Comté órásainál.

A jelentést 1.302 munkásegyesület szolgáltatja 304.138 tagról. 1.039 szervezetnek 254.508 tagja közül munkanélküli volt 14.810, azaz befoglalva a Pas-de Calaisi bányamunkásokat 5⁸/₀ és azok kizárásával 6⁵/₀.

Belgium. Március havában 2.763 férfi munkásnak munkakinálatával 3.474 kereslet állott szemben, úgy hogy 100 kínálatra 186 kereslet jutott. Februárban ez az arány a következő volt: 100 : 195 és 1909 március havában 100 : 201. Ilyenformán a helyzet a múlt évhez viszonyítva, lényegesen javultnak tekinthető.

A munkanélküliség nagyságáról márciusban 230 munkásszakegyesület számolt be 43.947 taggal. Ezen csoportban a munkanélküliek száma március hó második felében 933, azaz 2¹/₀ volt az előző hónap 2⁹/₀-ával szemben. 1909 március havában a munkanélküliek száma 3⁸/₀ volt.

Ausztria. A munkaközvetítésnek eredménye március havában a következő: a munkakinálat és kereslet között való viszony kedvezőbbre fordult. A munkaközvetítésnek összeredménye úgy az előző hónaphoz, mint a múlt év megfelelő hónapjához viszonyítva kedvezőbb képet nyújt. Ez első sorban a mezőgazdaságra vonatkozik, ahol a munkaerőben való szükséglet emelkedést mutat, ellenben a rendelkezésre álló jó munkaerő nem eléggé szaporodott.

Az ipar általában némi csekély javulást mutat, kivált az építő-, ruházati és közlekedési ipar. A közvetítés eredménye az előző hónaphoz képest rosszabbra fordult a napszámosmunkánál, a vendéglős- és a papiriparban. A háztartási személyzet tekintetében a szükséglet az előző hónaphoz képest apadt, minek folytán az állást kereső személyzet száma emelkedett.

Norvégia. A rendelkezésre álló adatok szerint a munkanélküliség 1910. évi március havában kisebb volt, mint az előző év ugyanezen hónapjában. A szakegyesületek adatai szerint a munkanélküliek átlagos száma körülbelül 10.000 munkásra vonatkozólag 5·9 és az előző év megfelelő idejében 6·8 volt. A vas- és fémmunkásoknál a munkanélküliek száma 3·3 maradt. Ámbár a munkanélküliek száma több iparcsoportban jóformán alig változott, mégis általánosságban a helyzet márciusban kedvezőbbnek látszik, mint aminő februárban volt.

JOGGYAKORLAT

BETEGSEGÉLYEZÉS.

Választott bíróságok és az állami hivatal biráskodási hatásköre kiterjed a túlmenő segélyt tárgyaló határozatokra.

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal 1910. május 21-én hozott 1910 P. (bal) 45/5. számú ítélete.

A felső bíróság megvitatás és eldöntés tárgyává tette, kiterjed-e a munkásbiztosítási választott bíróságoknak s illetőleg felső fokon a m. kir. állami munkásbiztosítási hivatalnak felülbírálati hatásköre azokra a pénztári határozatokra is, melyek a szóban lévő külön vagyontömegeből adható, ugynevezett túlmenő segélyt tárgyznak.

Ugy találta a hivatal, hogy az ez ügyben eljáró I. fokú bíróságnak hallgatag követett s a főntebbi kérdést igenlőleg megoldó jogi fölfogása helyes.

Az 1907. évi XIX. t.-c.-nek a fölvetett kérdés megoldásánál irányadó jelentőségű 158. §-a értelmében ugyanis, az e törvény alapján biztosított személyek vagy igényjogosult hozzátartozóik és az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár között betegségi segélyekből és baleseti kártalanításból folyó vitás ügyek eldöntése a munkásbiztosítási választott bíróságok hatáskörébe tartozik.

Hogy az idézett törvényes rendelkezésben az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár és nem annak helyi szervei szerepelnek egyik fél gyanánt, az a szóban lévő kérdés szempontjából közömbös, mert a 158. §. második bekezdése kétségtelenné teszi, hogy az Országos Pénztár helyét annak helyi szervei elfoglalhatják anélkül, hogy ez a választott bíróságok hatáskörét megszüntetné.

A szóban lévő § főntebb idézett első bekezdése nem statuál különbséget a pénztárak által a járulékokból fedezett rendes alapszabályszerű és más vagyon-alapból eredő betegsegélyezés körül felmerült viták között. Ezzel nyilvánvalóan a pénztár és a biztosított között felmerült minden betegsegélyezési jogvitának eldöntését utalja a választott bíróság hatáskörébe, tekintet nélkül arra, vajjon oly betegsegélyezési igény-e annak tárgya, amelynek kielégítése a törvény III. fejezetén tárgyalt járulékokból történik, amelynek jogszerű mértékét az 1907. évi XIX. t.-c. 50. §-ának utolsó bekezdése értelmében az 50. és 51. §-ok korlátai között az alapszabályok állapítanak meg, avagy oly igény-e, mely a pénztár rendelkezésére álló külön vagyontömegeből eredő túlmenő segélyezésre irányul.

A törvénynek főntebb, ez ügyben irányadóként idézett 158. §-a pusztán a nyelvtani értelmezés szempontjából nem tartalmaz támpontot arra a felfogásra, hogy a munkásbiztosítási bíróságok hatásköre csak az 1907. évi XIX. t.-c.-en alapuló igények elbírálására szorítkozik. De ha a logikai törvénymagyarázat alap-

ján elfogadjuk is, hogy a szóban lévő rendelkezés a törvény többi intézkedéseivel való kapcsolatánál fogva csak oly igényekre célozhat, amelyek az 1907. évi XIX. t.-c.-en alapulnak, még akkor is meg kell állapítani a túlmenő segélyezésre nézve, a munkásbiztosítási választott bíróság hatáskörét, mert hiszen a szóban lévő törvény rendeli 199. §-ában azt, hogy az 1907. évi XIX. t.-c. életbeléptekor fennálló pénztáraknak 196. §-értelmében meghatározott vagyona az illető pénztár biztosított tagjainak a pénztár közgyűlése által az Állami Munkásbiztosítási Hivatal jóváhagyása mellett megállapítandó betegsegélyezési szükségleteire fordíttassék s így a régi pénztárak tőkésített vagyonából nyújtható túlmenő segélyezésre támasztott igény is az 1907. évi XIX. t.-c.-en alapuló igény.

A törvény nyelvtani értelmezése tehát a túlmenő segélyezést tárgyazó pénztári határozatok választott bírósági felülbírlásának törvényes voltát igazolja. De ugyanezen jogi fölfogáshoz vezet a törvény célzatainak s egész rendelkezésének figyelembe vétele is.

A törvény ugyanis az országos pénztár helyi szerveinek általában nem nyújt teljesen korlátlan és ellenőrizhetetlen hatáskört, hanem intézkedéseinek egész sorozatában e helyi szervek működését részben az országos pénztár jóváhagyásától, összeségükben pedig a m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal felügyeleti s illetőleg felső bírósági hatáskörétől teszi függővé.

Nincs a törvényben egyetlen olyan rendelkezés sem, mely arra a nézetre szolgáltatna okot, hogy a túlmenő segélyezésre szánt vagyont (mely pedig a törvény 118. §-a utolsó bekezdésében foglalt intézkedések következtében is idővel nagyarányú lehet), a helyi szervek teljesen autokratikusan senki által felül nem bírálhatóan kezelhetik és használhatják fel. Ellenkezően azzal a törvény 118. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezéssel, mely szerint a törvényszerű mértékben visszatartott fölöslegek fölhasználására vonatkozó szabályzat a m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal jóváhagyása után válik érvényessé, csak az a jogi fölfogás van összhangban, hogy a szabályzat alkalmazása körében is felülbírlható a helyi szerv intézkedése.

Az 1907. évi XIX. törvény cikk az országos pénztár helyi szerveinek szóban lévő túlmenő segélyezést tárgyazó intézkedéseit nem rendelte a nevezett pénztár jóváhagyása alá. Következésképpen az állami munkásbiztosítási hivatalt terheli annak gondozása, hogy a kerületi, vállalati és föntartott magánegyesületi pénztárak a törvény 199. §-ában rájuk ruházott hatáskörükben is, és jelesen a túlmenő segélyezés körül jogosan és helyesen járjanak el s ekként a további kérdés már csak az lehet, a hivatalnak felügyeleti, avagy felsőbírósági hatáskörében történjék-e a kerületi pénztárak esetleg helytelen intézkedéseinek felülbírlása s esetleges helyesbítése?

A felső bíróság az utóbbi megoldást látja a törvény szellemével és céljával megegyezőnek és pedig kettős indokból:

egyfelől azért, mert az alapszabályszerű segélyezési igények fölött való jogviták is kivonattak a hivatal felügyeleti hatáskörében eldöntendő tárgyak körzeténél s általában minden vagyonjogi jellegű vitának eldöntése leghelyesebben a bíróságra bízandó,

másfelől azért, mert a törvény általában a biztosítottak igényei fölött való bírósági eljárásban az összes fokon az érdek képviselőjének érvényesülését találta helyén valónak, és semmi ok sincsen arra, hogy éppen a fölös segélyt tárgyazó intézkedések felülbírlásából zárassék ki az érdekképviselő.

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal bírói osztályának felső fokon való hatásköre természetesen föltételezi a munkásbiztosítási választott bíróságoknak alsóbb fokon való hatáskörét.

Bármily törvényértelmezési módszer alkalmazásával tehát arra az eredményre jutunk, hogy a szóban lévő túlmenő segélyezést tárgyazó pénztári határozatok a munkásbiztosítási bírósági eljárás körében vizsgálándók felül.

Ezen meggyőződésének megalkotásánál figyelemmel volt a felső bíróság azokra a nehézségekre, melyek a munkásbiztosítási helyi szervek által a fölös segélyek nyújtása tárgyában hozott határozatoknak felülbírlásánál a választott bíróságok és illetőleg a m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal bírói tanácsa elé gördülnek.

Igy nevezetesen bizonyos, hogy a túlmenő segélyek kiszolgáltatásánál folyton gondosan szem előtt tartandó az időnként változó fedezeti lehetőség és jelesen a rendelkezésre álló anyagi eszközök mennyisége, másfelől pedig a túlmenő segélyezésre való utaltság mértéke között egyes időpontokban fennálló arány. Ennek az aránynak állandó szemmel tartása a választott bíróságoknak alig

áll módjukban s ezért minden egyes túlmenő segélyezési ítélet meghozatalánál külön kell e tekintetben az éppen akkor létező helyzetet megállapítani, s jelesül arra szerezni tüzetes tájékoztatást, mily mértékben elégíthető ki a pörös igény anélkül, hogy ezzel másoknak ugyanoly méltányos igényei csorbát szenvednének?

Kellő gondosság s az önkormányzati szervezetű bíróságoknak kölcsönös készsége és hivatástudata mellett azonban a szóban levő technikai jellegű nehézségek elháríthatók.

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Az üzemi baleset fogalmához.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1909—355/4. számú 1910. évi április 16-án kelt ítélete.

Az állami munkásbiztosítási hivatal igénylő felebbezésének helyt ad és az első bíróság ítéletét megváltoztatva, végrehajtás terhével kötelezi az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztárt, hogy igénylőnek baleseti kártalanítás fejében fizessen.

K. L., aki mint az ifj. R. K. bútorgyári cég alkalmazottja, a n-i kerületi munkásbiztosító pénztárnak a III. napibérosztályban biztosított tagja volt, 1908. szeptember 9-én közvetlen keresettel fordult a n-i munkásbiztosítási választott bírósághoz, amelyben előadta, hogy 1908. február 2-án a gyárban üzemi munka közben baleset érte oly módon, hogy egy nehéz tölgyfatönk emelésénél az emelőrud által zuzott sebet szenvedett és az ezzel szoros okozati összefüggésben levő gümőkóros komplikáció folytán a baleset következtében teljesen munkaképtelenné vált. Állandó baleseti járadékra emelt igényt s kérte igényjogosultságának megállapítását.

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár az állandó járadék iránti igényjogosultságot nem állapította meg s igénylőt igényével elutasította olyan indokolással, hogy az állítólagos baleset megtörténte nincs beigazolva, sőt ezzel ellentétben igénylő betegsége egy netán tényleg meg is történt balesettel sem hozható okozati összefüggésbe.

A pénztár ezen határozata ellen igénylő felebbezéssel élt s felebbezésében ismételten hangsúlyozta, hogy betegsége és munkaképtelensége a balesetnek a következménye.

A felsőbíróság az előzmények alapján a maga részéről is kétségtelennek látta azt, hogy igénylő kezén támadt baj nem zuzódás, nem is érszakadás eredménye, hanem folyamánya a szervezetben lappangó gümőkórnak, melyet az igénylő erejéhez mérten megerőltető és neki nem is rendes munkáját képező tönkemelés hozott kitörésre.

A felsőbíróság előtt tehát úgy állott a kérdés, vajjon üzemi baleset folyamányának tekinthető-e egy olyan testi sérülés, illetőleg az annak nyomán támadt munkaképességcsökkenés, mely az által állott elő, hogy egy biztosításra kötelezett alkalmazott szervezetében lappangó kór kitörését egy, az ő testi erejéhez képest megerőltető munka siettetni volt alkalmas és így a testi sérülés, illetve munkaképességcsökkenés, mely a baj kitörése után beállott, nem tekinthető az üzemi munka közvetlen következményének sem.

A felsőbíróság e kérdésre igennel felelt és az igényjogosultságot ebben az esetben megállapította a következő okokból:

Az 1907. évi XIX. t.-c. a baleset, illetve üzemi baleset fogalmát szabatosan nem írja körül. A törvény indokolásának idevonatkozó részében az mondatik, hogy ily fogalom meghatározás egyetlen külföldi törvényben sem adatott és e fogalmat minden kétséget kizárólag megadni amúgy sem lehet.

Nagyon helyesen utal az indokolás arra, miszerint azt a kérdést, hogy valamely előforduló baleset üzemi balesetnek tekintendő-e, vagy sem, mindig csak a konkrét esetben az összes körülménynek figyelembe vételével lehet megállapítani és megjegyzni, hogy a fogalomnak konkrét esetben való megállapítását a választott bírósági szervezetnek tartja fenn.

Mindazonáltal az indokolás egész általánosságban több értékes útmutatást tartalmaz. Így az indokolás szerint: »minden baleset az üzemi baleset fogalma alá sorozandó, mely az alkalmazásból, a munka és üzem természetéből és annak viszonyaiból folyik«. »Minden baleset annak tekintendő, mely valamely alkalmazottat a szándékosan előidézett esetek kivételével érheti akkor, midőn idejével és személyével nem rendelkezik önmaga, hanem a vállalat szolgálatában áll«. »Nem szükséges, hogy az üzem egyedüli okozója legyen a balesetnek, elég, ha

az azzal való összefüggés ok gyanánt jelentkezik. Vagyis a törvényjavaslat 70. §-a szempontjából (mely a törvény 69. §-ával azonos) csak az kívánható meg, hogy a baleset okozati összefüggésben álljon az üzemmel és annak veszélyeivel, anélkül azonban, hogy ehhez az egyes üzemek speciális veszélyes volta szükséges lenne.«

Már az indokolás fenti útmutatásai kétségtelenné teszik, hogy a törvényhozó az üzemi, tehát kártalanításra igényt nyújtó baleset fogalmát a legmesszebb menő határig kiterjesztőleg kívánta magyarázni és a felsőbbíróságnak a jelen ügyben elfoglalt álláspontja, már magukban a fenti útmutatásokban is teljes beigazolást talál.

Felelőssége tudatában a felsőbbíróság, mely természetesen mérlegeli az ily vitatható álláspontnak a biztosító pénztárra háruló következményeit is, ezzel nem elégedett meg, hanem kutatta azt is, vajjon hasonló felfogás az e téren leginkább kifejtett judikaturával bíró német joggyakorlatban is támaszt talál-e?

A felsőbbíróság úgy találta, hogy igen, mert egyes esetekben ott is előfordult, hogy hasonló természetű üzemi munka nyomán támadt munkaképesség-csökkenés kártalanítási igény alapját képezte.

Felfogásában csak megerősítette a felsőbbíróságot igénylő képviselője által a tárgyaláson bemutatott magyar bírói ítélet, mely egy az 1874. évi XVIII. t.-c. alapján folyó analog baleset kártalanítási ügyben hasonló felfogást juttatott érvényre.

Mindezek figyelembevételével állapította meg a felsőbbíróság az igényjogsultságot.

Két vagy több üzemből álló vállalat balesetbiztosítási kötelezettsége.

A cs. kir. közigazgatási bíróság 1910 január 21-iki 693. számú határozata.

Az alsóausztriai balesetbiztosító intézet 1905 június 17-én, 1906 május 18., 17-én és október 9-én dr. A. K. Kur- und Wasserheilanstalt in Edlach, üzeme után balesetbiztosítási járulékot vetett ki. Az e kivetés ellen beadott felszólamlásnak az alsó-asztriai helytartóság 1907 július 16-án nem adott helyt. Az e helytartósági határozat elleni felebbezést a belügyministerium elutasította. E ministeriumi döntés ellen élt panasszal dr. A. K. a cs. kir. közigazgatási bírósághoz, mely a panaszt elutasította.

A formai kifogások tárgyalása után a határozat indokolása következőket mondja: »Kizárólag az tehát a kérdés, vajjon a neheztelt határozat anyagi jog szempontjából helyes-e? A panasz vitatja az alsóbbfokú hatóságok azon álláspontját, hogy a gyógyintézet egész üzeme, a szállodát is beleértve, balesetbiztosítási kötelezettség alá esik és megkísérli annak igazolását, hogy fürdőintézet és szálloda két teljesen különálló üzem. A járási orvos az eljárás folyamán odanyilatkozott, hogy a fürdővendégek úgy a fő, mint a melléképületekben laknak, az iparfelügyelőség jelentése szerint pedig a dépendance és a gépház összefüggő egészet képező ipari üzemnek tekintendők, melynek célja a betegek lakásának biztosítása, a betegek ellátása és gyógykezelése.

E jelentésekből megállapítható, hogy egységes üzembről van a jelen esetben szó, melybe a szállodai üzem is tartozik. Törvényes tehát az a határozat, mellyel az egész üzem balesetbiztosítási kötelezettsége megállapítottatik. Nem változtat e megállapításon az a tény, hogy az üzem két különböző hatósági engedély alapján folytatja működését, mert az a körülmény, hogy különböző hatósági aktusokra volt szükség a gyógyintézet és szálloda működésének megkezdésénél, nem szünteti meg az üzem fentebb megállapított gazdasági és szerves összefüggését.

Minthogy ilyképpen a szálloda nem tekinthető önálló üzemnek, elesik az a kifogás is, hogy az eljárás folyamán a hatóságok nem döntöttek külön arról a kérdéstről, hogy a szállodai üzem balesetbiztosításra kötelezettség alá esik-e és éppenúgy az a kifogás is, mely szerint a panasz előadásában, a szálloda üzemét szolgáló petroleum-motor csak kiegészítőleg, átmenetileg alkalmaztatott.

Végül alaptalan a panasz azon kifogása is, hogy a biztosítási kötelezettség azokra a személyekre korlátozandó, kik a gépi veszélynek ki vannak téve, mert a biztosítási kötelezettség ilyen megszorítása ipari üzemeknél, melyek elemi erővel hajtott gépet használnak nem állhat meg, hanem a balesetbiztosítási kötelezettség a balesetbiztosítási törvény 1. és 3. §-a szerint az üzemben alkalmazott összes munkásokra és tisztviselőkre is kiterjed.«

SZAKIRODALOM.

Dr. Ferenczi Imre: Községi lakáspolitikai és lakásügyi intézmények.

A lakásnyomor nem új keletű. Már a régi rómaiak írásaiban is sűrűn találunk feljegyzéseket arról, hogy széles néprétegek milyen kedvezőtlen lakviszonyok között tengették életüket. A lakásszükségnek az a formája azonban, amelylyel napjainkban a modern nagy városokban, az ipari centrumokban oly gyakran van alkalmunk találkozni, egészen új keletű és követelménye a tőkés termelési rendszernek. Már Marx Károly mondja, hogy minél tömegesebb a termelési eszközöknek a központosítása, annál nagyobb lesz ugyanazon területen a munkások számának megszorodása és minél gyorsabb a tőke felhalmozódása, annál nyomoruságosabbakká válnak a munkásoknak a lakviszonyai. A gazdagság emelkedésével áttörnek a régi viskókból álló utcákat, hatalmas sugárutakat építenek, külsőleg fényeseknek látszó bérpalotákat, színházakat, mulatókat, árúházakat stb. emelnek, az utakon vasutakat vezetnek keresztül és egyidejűleg a szegényebb néposztályokat egyre jobban és jobban kifelé és olyan lakásokba szorítják, amelyek egyáltalán nem felelnek meg a követelményeknek.

Aki látta az ország fővárosának a legutóbbi 3–4 évtizedben való rohamos fejlődését, az kénytelen elismerni, hogy Marx tétele olyan, mintha azt egyenesen Budapestre vonatkozólag állapította volna meg. És ámbár már Kossuth Lajos is panaszkodott 1841-ben a »pesti pincelakások szomorú állapotaira«, mindazonáltal az igazi lakásnyomor a fővárosban csak akkor kezdődött, amikor megindult a vidéki lakosságnak óriási arányokban való bevándorlása (1906-ig a bevándorlottak száma az összlakosságnak 63,3%-a volt).

A bevándorlással és ennek fokozódásával kapcsolatosan »a lakás-kérdés állandóbb és égetőbb formában alig lépett fel egyetlen európai nagyvárosban, mint Budapesten.« De bármilyen szociális, egészségügyi és erkölcsi veszélyeket is rejt magában ez az elszomorító állapot, mindazonáltal behatóan és az ügy nagy fontosságához mért komoly szándékkal még sem foglalkozott azzal sem az állam, sem pedig a község mindaddig, míg a lakásnyomor már már forradalmi hangulatot keltett és Bárczy István dr. Budapest polgármestere kezébe nem vette a lakásreform kialakulásának ügyét.

Az ő megbízásából foglalkozik behatóan Budapest lakásügyével dr. Ferenczi Imre s tanulmányairól most újabb kötetben számolt be.

Ferenczi dr. könyve egyfelől szigorúan tárgyilagos és tudományos alapon készült, másfelől pedig olyan gyakorlati utmutatásokkal szolgál, amelyekről csak a legnagyobb elismerés hangján lehet nyilatkozni. Ebben a könyvben valóságos hangyszorgalommal van össze hordva a lakásügynek egész tudományos irodalma és közigazgatási gyakorlata. E munkát egyrészt a szakkörök a jövőben forrásmunkául használhatják, másrészt mindazok, akik a lakásprobléma iránt ennek bármely vonatkozásában érdeklődnek, belőle mint jó magyarsággal, rendkívül vonzóan megírt és érdekesítő olvasmányból tájékozódhatnak a lakásügy állása felől.

Mielőtt Ferenczi dr. könyvének egyes fejezeteit felsorolnám, ki kell emelnem azt, hogy kiválóan értékesé teszik e művet azon konkrét javaslatok, amelyeket a szerző megbízatásához képest a lakáshivatalnak felállítására és működésére vonatkozólag dolgozott ki. Tudományos és szakkörökben egyaránt elismerik a lakáshivatal felállításának szükséges és hasznos voltát. Igaz ugyan az a gyakran hangoztatott ellenvetés, hogy a lakáshivatal létesítése még nem szünteti meg a lakásnyomort, ámde hiszen ennek a

hivatalnak nem is ez a közvetlen célja, hanem az, hogy a tényleges állapotok feltárásával és részletes megismertetésével tájékoztasson a lakásbajokkal járó veszélyek tekintetében és így megjelölje a kibontakozás eszközeit, módjait és megállapítsa azt, hogy fenforog-e vagy sem az illetékes faktorok részéről az esetleges közbelépésnek, beavatkozásnak a szükségessége. Konkrét népjóléti feladatai közé Ferenczi az egész lakás- és városfejlesztési politika irányításán kívül a községi lakások és szállók kezelését, az ingyenes kötelező lakásközvetítést, a lakásfelügyeletet, a lakásügyi ingyenes tanácsadást és békéltetést sorolja.

A kerek számban 500 oldalra terjedő vaskos kötet Bárczy István polgármesternek rövid előszavával kezdődik. Majd ezután Ferenczi dr. veszi át a szót és világos mondatszerkezettel, sima, gördülékeny nyelven bemutatja Budapestet, mint a lakásnyomor városát. Csak érintve említem meg, hogy míg Párisban minden tizenkettedik, Londonban minden nyolcadik, addig Budapesten minden ötödik-hatodik lakás tekinthető zsúfoltnak; Párisban minden hetedik, Londonban minden hatodik, Budapesten pedig minden harmadik-negyedik ember él zsúfoltan (1906.).

A lakásnyomor következményeit illetőleg az a véleménye, hogy a Budapesten nagy mértékben pusztító gümőkór egyenesen összefügg a lakásinséggel. Hogy nemcsak a gümőkór, hanem az alkoholizmus, a prostitúció és az erkölcsök elvadulása ellen való küzdelmünk mindaddig meddő marad, míg a lakásviszonyok meg nem javulnak. Mindezt az argumentumok halmazán kívül számszerű adatokkal is bizonyítja. A munka III. fejezete a lakásreform kezdeteivel Magyarországon és IV. fejezete a községi kislakásépítés kérdésével foglalkozik, amelynek fejtegetése után az adatok nagy számának felhasználásával áttér a »községi lakáspolitikára«, amelynek eredeti rendszerét építi ki. Mindenekelőtt a lakásügyi közigazgatás, nevezetesen a lakásfelügyelet újjászervezését illető fontosabb irányelveket fejti ki.

A »bérkaszárnnyák városa«, »a város- és lakásépítés reformja« és a »telekpolitika reformja« című fejezetekben mélyreható fejtegetésekkel s az összehasonlító adatok egész halmazával világítja meg a budapesti lakás-termelés intézményes hibáit és azokat a bűnöket, amelyeket az eddigi szociális érzék nélkül való városfejlesztés és telekpolitika elkövetett. De nemcsak diagnózisát adja a lakáskérdésnek, hanem a külföldi és helyi viszonyok gondos mérlegelése alapján az orvoslás gyakorlati módozatait is kimutatja. Az építési szabályzat felháborító észszerűtlensége a közérdekellenes telekpolitika mellett különösen kifogásolja az általános modern városszabályozó terv hiányát s kifejti, hogy mely közigazgatási, forgalmi, művészi, közegészségi és szociális szempontokat kell az új általános szabályozó tervnek és az ennek alapján végbemenő közérdekű városfejlesztésnek uralnia.

Mivel teljesen lehetetlen e helyen Ferenczinek a községi telekállomány értékesítéséről, továbbá a közlekedési és adópolitikáról a közhasznú építő egyesületek támogatásáról és a lakásbérbiztosításról stb. való fejtegetéseire részletesen kiterjeszkednünk, röviden rámutatok arra, hogy a nagy munkának III-dik része a lakásügyi hivatal szükségességét és legközelebbi feladatait tárgyalja és az egész kultúrvilág nagyvárosainak idevonatkozó tapasztalatait értékesíti (lakástisztítás, lakásközvetítés, lakáskezelés).

Kétségtelen, hogy a lakáshivatalnak sürgős felállítását igen fontos érdekek követelik, mert eme hivatal nélkül még a legbecsületesebb szándék és jóakarát mellett sem válik lehetségessé a főváros lakásügyi programjának következetes megvalósítása. A lakáshivatal sokoldalú feladatainak részletezésébe nem bocsátkozom és csupán azt jegyezem meg, hogy Ferenczi dr. munkájához függelékül egy szabályrendelet-tervezetet készített Budapest székesfőváros lakásügyi hivatalának szervezéséről és két szabályzat-tervezetet ezen hivatalnak a lakásügyi közigazgatás körébe tartozó legközelebbi feladatainak végzéséről (lakásközvetítés és lakáskezelés).

És ha Ferenczi dr. ezen munkájával semmi egyéb eredményt nem ért volna el, minthogy kimutatta a lakáshivatal nélkülözhetetlenségét a budapesti lakásviszonyok gyökeres orvoslása szempontjából és hogy evvel előmozdította a lakáshivatalnak megteremtését, már akkor is dicsérettel kellene e téren való tevékenységét elhalmozunk, ámde mennyivel inkább kiérdemelte az elismerést, ha tekintetbe vesszük, hogy úgy a hazai lakás-reform-mozgalom megindítása, mint a nemzetközi tudomány terén való munkálkodása úttörő. Az egész munkán akkora tudományos készültség, ügyszeretet, sőt a tárgyaért és kitűzött céljáért való lelkesedés vonul végig, hogy annak megszerzését, elolvasását és beható tanulmányozását mindenkinek a legmelegebben ajánlhatjuk.¹⁾

Dr. Brod Miksa.

Dr. Sziadits Károly királyi ítélőtáblai bíró, egyetemi magántanár a Munkásügyi Szemlében »**Munkásbiztosítás és magánjogi kártérítés**« cím alatt megjelent cikksorozatát külön lenyomatban adja ki. A mélyreható tanulmány azoknak a módosításoknak, melyeket az 1907. évi XIX. törvénycikk a kártérítés magánjogi szabályain eszközölt, jogrendszerünkre gyakorolt hatását minden irányban kifejti, ami épen mert a törvény hézagossá és sok helyütt nem világos, rendkívül nehéz feladat. Mindazok, kik a kártérítési igények érvényesítésével hivatásszerűen foglalkoznak, sok gyakorlati hasznát látják dr. Sziadits tanulmányának. A cikksorozat sok oly momentumra hívja fel az érdeklődő figyelmét, melyek egyes kérdésekben a bírósági gyakorlat helytelen és a munkásbiztosítás szociális szempontjaival szembeeső ítéleteinek megdöntésére alkalmasak. Az 1907. évi XIX. t.-c. óta fejlődésnek induló magyar munkásbiztosítási jog irodalmában számottevő haladást jelent a »*Munkásbiztosítás és magánjogi kártérítés*«.

Dr. Máday Andor tollából a társadalmi muzeum kiadásában érdekes tanulmány jelent meg a *törvényes munkásvédelem nemzetközi szabályozásáról*. A szerző a kérdés legalaposabb ismerőinek egyike, azonkívül a gyakorlati munkából is kivette részét. A munkásjog nemzetközi fejlődésének történetén kívül foglalkozik különösen behatóan a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének és magyar osztályának megalakulásával, működésével, hatásával, jövő feladataival. Azonkívül teljes regiszterét adja a munkásvédelmi jog terén eddig alkotott nemzetközi egyezségeknél. A nagy munkával és szakértelemmel megírt, sok értékes anyagot tartalmazó tanulmány majdnem nélkülözhetetlen segédeszköz minden e kérdésekkel behatóan foglalkozni kívánó szakember számára.

HIRDETÉSEK.

Az utazási idényre való tekintettel a Szt.-Lukácsfürdő Kútvállalat ez úton felkéri a t. közönséget, hogy utazásain mindenütt szállodákban és vendéglőkben *Kristály* ásványvizet rendeljen. Az angol utas az egész világon, minden nagyobb vendéglőben megkapja az »Apollinaris«-t, súlyt helyezvén arra, hogy *ugyanazt az asztali vizet, melyet otthon megszokott, utazásain is élvezhesse*, miáltal jobban védi egészségét utazás alkalmával olyan bajok ellen, melyeket a külföldön mindenféle étel és megbízhatatlan asztali víz élvezete szokott okozni. Nagyon elhibázott dolog, ha magyar ember külföldön csak idegen cikket akar fogyasztani és szándékosan kerüli mindazt, ami magyar. És akad ilyen is! Pedig ezzel ugyan nem imponál a külföldieknek, hanem annál biztosabban eirontja a saját gyomrát. A »Kristály« ásványviznek főbb külföldi raktárai: Wien: VI., Damböckgasse 3., Venezia: Hotel Royal Danieli, Milano: 14, Via Boccaccio, Krakow: Gertrudeplatz 6., Berlin: Hotel Adlon, Hamburg: Hans Zingg, Kaiser Wilhelmhaus, Stockholm: Sloydgatan 1., Malta: La Valetta, Strada Zaccaria, Rustschuk: S. Gadol & Co., Cairo: Franz Flasch, Bierhalle Teutonia, Jaffa (Palestina): Wilhelm Gross, Shanghai: Wicke, Klese & Co., Hongkong: Siemssen & Co., Buenos Aires: Alsina 466, Iquique (Chile): C. T. Meller, New-York: Kristaly Importation Co., Gaiety Bldg. 1547 Broadway.

¹⁾ Megjelent Kilián Frigyes utóda kiadásában és ára 15 korona.

A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA CÉG „KARTOTHEK” OSZTÁLYA

(Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Baleset-biztosító- és Munkásbetegsegélyző Pénztár szállítója, felhívja az összes *Kerületi, Vállalati és Magánpénztárak*, nemkülönben *Egyesületek és Testületek* figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelésére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosításokkal szívesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdeklődőknek helyszínen **vételekötellezettség nélkül** bemutatjuk.

HIRMANN FERENC

FÉMONTODE, RÉZ- ÉS ÉRCMŰÁRÚGYÁRA
BUDAPEST VII., CSÁNYI-U. 7-9.

KÉSZÍTEK mindennemű szerelvényeket, víz-, gőzlégszesz- és fürdőberendezések részére. Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyúkat. Vasuti kocsik és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vas-súlyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vízvezetéki szerelvények, kovácsolt és öntöttvas-csővek. Öntöttvas fürdőkádak és zománczott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence-árúk.

BUDAI MÁRIA-FORRÁS

természetes sulfatos ásványvíz.

Ivókúra hidegen vagy melegen.

INDIKÁLT:

1. Szív és véredények bajainál, arteriosclerosisnál és agyvérterlődésnél **unicum** és **specifikum**. 2. Gyomor-, bél-, máj- és epeutak bajainál. 3. Vese-, húgy- és ivarszervi bántalmaknál (húgycső, húgycsőtakaró, vesefőny, vese- és húgyhomok és vesemedencelob eseteiben). 4. Prostatabajoknál, méhbajoknál, köszvénynél, (húgysavas diathesis, elhízásnál és cukroshúgyártnál). 5. Páratlan hatású gyermekhashajtó.

ELŐNYEI: 1. A vizeletet enyhén és biztosan fokozza, szabályozza és tisztítja (nátrium nitrát, magnesium sulfuricum és calciumchlorid tartalmánál fogva). 2. A bélműködést nagyobb tevékenységre serkenti. 3. Az étvágyat meglepően elősegíti. 4. Kevés szén-savat tartalmaz.

JUSZT FERENC

LÁTSZERÉSZ

BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRÚT 15. SZ.

A FOGÁPOLÁS legalkalmasabb eszköze

a Dr. EGGER-féle
Kalium chloricum-

FOGPASZTA.

ORVOSILAG AJÁNLVÁ.

Főraktár NÁDOR-GYÓGYSZERTÁR
Budapest, VI., Váci-körút 17. szám.

Budapest, IV. ker., Károly-körút 26. I. em. fogtechnikai és fogorvosi

műtermünkben készí-
tünk (a gyökér eltávo-
lítása nélkül is) termé-
szethű fogpótlásokat
aranyban és (vulcanit)
kautschukban száj-
padlás nélküli fogpót-
lások, u. m. arany-

koronák, csapos fogak és aranyhidak a leg-
művészebb kivitelben. Továbbá arany, porcellán,
cement és amalgam töméseket (plombák), fog-
huzás teljes érzéstelenítéssel.

Edelmann József dr. és Márffy Arthur
egyet. orvos — fogorvos.

Rendelés 9-6-ig. ☐ Ünnepnap 9-1-ig.
Méréselt árak! Lift Villamos megálló.

A fogfájás és a modern fogpótlás című,
mindenkit érdeklő könyv most jelent meg dr.
Edelmann és Márffy fogorvosok tollából (IV.,
Károly-körút 26.) 10 fillér ellenében díjtalanul
bármelynek megküldetik.

Ajánlja ósan felszerelt látsecészeti árúk raktárát.
Saját készítményű szemüvegeket, valódi hegyi kristály
üvegek; a legfinomabb Goerz és Busch féle látcsöveket.
A pénztár tagjai 15% engedményben részesülnek

☐☐ KÖRUTI FÜRDŐ ☐☐

Budapest, VII., Erzsébet-körut 51. sz.

A főváros gócpontjában.

TISZTASÁGI- ÉS GYÓGYFÜRDŐ TELJESEN FELSZERELVE.

OSZTÁLYAI:

GŐZFÜRDŐ,
KAD « ÉS
HULLÁMUSZODA

VÍZGYÓGYINTÉZET,
FANGÓ « «
SZÉNSAVAS ÉS

SÓS FÜRDŐK.

Mind a 7 osztály télen és nyáron egyaránt teljes üzemben. Orvosi rendelés és felügyelet.

„MATADOR“

RUGGYANTA ÉS
BALATAMŰVEK
RÉSZV.-TÁRS.

POZSONY-LIGETFALU.

☐☐☐

*Műszaki ruggyanta-
árúk és balataszij-
gyártása.*

Kizárólag viszonteladókkal dolgozunk.

Vezérképvislet és raktár

BARTA GYŐZŐ

Budapest, VI., Dávid-utca 1/B.

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH“

a modern építkezésnek *építőköve*,
mellyel nemcsak *gyorsan* és *olcsón*,
de az *egészségügyi* követelmények-
nek legmegfelelőbben lehet épít-
kezni.

Az „AEROLITH“-

falak szárazak, szellőztethetők és
kivül-belül bármely módon még
kiégetéssel is desinficiálhatók.

Az „AEROLITH“

ezért kiválóan alkalmas kórházak,
iskolák, munkáslakások, műhelyek
stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab.
Aerolith-, cementárú- és
terracit-gyáros

Budapest, V., Pozsonyi-út 19.

HIRSCH és FRANK

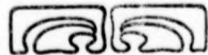
Budapest-salgótarjáni gépgyár és
vasöntő részvénytársulat. BUDA-
PEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

☐ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GÉPEK. ☐
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
☐ GÉPEKET, legújabb és legjobban bevált ☐
☐ szerkezetekben. ☐

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtalanul. ☐ ELSŐRANGÚ REFERENZIÁK.

AUTOMOBILOK ACETYLEN LÁMPÁK

≡ BÁRDI JÓZSEF ≡

AUTOMOBIL RÉSZV.-TÁRS.

BUDAPEST, VI., MOZSÁR-U. 9. SZ.

TELEFONSZÁM 50-81.

BUNZL ÉS BIACHBUDAPEST, IX. KERÜLET
SOROKSÁRI-ÚT 94. SZÁM.

Vesznek és eladnak mindennemű rongyokat és papirhulladékot. Állandó nagy raktár tisztítórongyokban.

**GARAY SAMU
ÉS TÁRSA**sebészeti-, mű-,
kötőszerszám- és vil-
lanygép-gyártók. BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki kerületi munkásbiztosító pénztár és betegsegélyező egyletek szerződéses szállítói ajánlják saját készítményű sérvekötő, haskötő, orthopädia-gépeiket; műlábak, műkezek, lábgépek, mellfűzők és összes egyéb betegápolási gyártmányaikat és orvosi műszereiket, valamint rendelő intézeteknek szükséges vasbutor és egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!
Javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.
PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

DIGESTOL GLÜCK**a legtökéletesebb emésztőpor.**

Elősegíti az emésztést, fokozza a bél-működést és étvágyjavítólag hat. Javalva van a gyomor- és bél legkülönbözőbb bántalmainál, nehéz emésztés esetében, bélrenyheségnél, étvágytalanságnál stb.

Kapható minden gyógyszerárban.

Főraktár:

Glück-féle gyógyszerészeti laboratórium
Budapest, VIII., Rákóczi-tér 2.**„Continental“
Pneumatik**

legjobb gyártmány
kerékpárok, hintók
és automobilonok ke-
:: rekei részére. ::

**ÖSTERREICHISCH-
AMERIKANISCHE
GUMMIFABR. A.-G.**
WIEN, XIII., BREITENSEE.

Raktár Budapesten:
DÉRY GYULÁNÁL,
VI. ker., Révay-utca 6. szám.

SZENT-LUKÁCSFÜRDŐ gyógyfürdő, BUDA.

TÉLI ÉS NYÁRI GYÓGYHELY.

Természetes forró-meleg kénes források, iszapfürdők, iszapborogatások, masszázs, vizgyógyintézet, gőzfürdők, kő- és kádfürdők, gyógyvízuszodák. Olcsó és gondos penzió. Csúsz, köszvény, ideg-bőrbajok, lakás, ellátás felől kimerítő prospektust küld ingyen a
SZT.-LUKÁCSFÜRDŐ IGAZGATÓSÁGA, BUDA.**A KRISTÁLY-forrás**

A legtisztább és LEGEGÉSZSÉGESEBB asztali és borvíz. — Hathatós szomjcsillapító. — Óvszer fertőző betegségek ellen.

szénsavval telített ásványvíze hasznos ital ÉTVÁGYZAVAROKNÁL és EMÉSZTÉSI NEHÉZSÉGEKNÉL.

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KÜTVÁLLALAT R.-T., BUDÁN.

Pesti Könyvnyomda Részvény-Társaság.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGESZSÉGÜGY, A MUNKÁSVÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Rózsa-utca 29. Telefon 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

TARTALOM: Cikkek: A szociális törvényhozás Magyarországon. Szerényi Józseftől. — Új élelmiszer-törvényt! Vágó Józseftől. — Százmillió korona. — Ipari betegségek megelőzése. — A magántisztviselők munkaidejéről. — Szemle: Munkásbiztosítás: A munkásbiztosítási törvény reformja. — Pénztári orvosok mozgalma. — A Törvényes Munkásvédelem. — Az Országos Pénztár. — Munkásbiztosítási ügyi szolgálat a budapesti építőiparosok szövetségénél. — Nemzetközi munkásbiztosítási értekezlet. — Nemzetközi értekezlet a munkanélküliségről. — A német szociális törvényjavaslat. — A tengerészek biztosítása Izlandban. — Szociális egészségügy: Korai házasságok. — Az egységes táplálkozási módszerek hatása. — A tuberkulózis elleni küzdelem az Egyesült-Államokban. — Új syphilis-gyógyszer. — Az építőmunkások kizárása és a müncheni orvosegyesület. — Ipari betegségek Angliában. — Ausztria-Magyarország sörtermelése 1908-ban. — Sörfogyasztás csökkenése Németországban. — Munkaviszony: Pályázatot az állami támogatással való iparfejlesztésről szóló munkára. — A munkanélküliség kérdése az osztrák parlamentben. — A francia kormány szociálpolitikai programja. — Munkások nyereségrészesedése. — Erkölcstelen bérlevonás a vendéglősiparban. — Új francia törvény a 'Jancsi bankó' ellen. — Az átlagos napibérek emelkedése Szászországban. — Munkabérek az Egyesült-Államokban. — Bérmozgalmak Angolországban. — Harc a kínai kulik ellen Délafrikában. — A munkapiac állása. — Joggyakorlat: Betegsegélyezés. Balesetbiztosítás. — Szakirodalom. — Hirdetések.

LIBÁL és MÄRZ

optikai intézet motor-hajtással

BUDAPEST, VI. KER.,
TERÉZ-KÖRÚT 54. SZ.

a nyugoti pályaudvarral szemben, a Podmaniczky-utcai sarokházban.

Telefon 99-56. □ Törzsület 1846-ban alapítva.

Csüptető- és szemüveg-különlegességek. Színházi látcsövek és távcsövek. Hőmérők. Nagyítók. Üvegműszerek. Laterna magikák. Rajz- és mérőeszközök. Barométerek és nedvességmérők. Tájéoló. Szög- — dobok — tükrök és prismák. Különféle fajsúlymérők (areometerek). Fényképészeti kamarák és kellékek. SPECIALISTÁK: Törv. védett gyári villamosjelző és csirkeköltő-hőmérőkben. Úgyszintén különféle munkás szemüveg és respirátorokban. A legtöbb budapesti és vidéki munkás-és betegsegélyező pénztárak szerződéses szállítói.

Elszakíthatlan
munkásöltöny

Orvosi boncköpeny
Orvosi rendelő kabát
Gyógyszerészköpeny
Vegyészköpeny

GUTMANN J. ÉS TÁRSA

Budapest, Rákóczi-út 16.

Minta és árjegyzék ingyen és bérmentve.

□ ALAPITVA: 1892. ÉVBEN. □
ÁLLAMI FELÜGYELET ALATT.

GERŐ FERENC

KATONAI ELŐKÉSZÍTŐ INTÉ-
ZETE AZ EGYÉVES ÖNKÉN-
TESSÉGI KÉPESÍTŐVIZSGÁRA

Budapest, VII., Rózsa-utca 33.

Előkészít 6 és 10 hónapra terjedő tanfolyamokon. Részletes ismertető és vezérfonal a tanuláshoz az igazgatóságnál kapható. Beiratás naponként d. u. 4-7-ig.

TELEFON 79-34.

Szent-Margitszigeti üdítővíz

A legkiválóbb szénsavval telített ásványvíz.

Mint asztali víz nagyon kellemes, jó hatása, egészségpótló ital. — A Szent-Margitsziget gyógyfürdő felügyelősége saját kezelésében. Telefon 36-52. Telefon 36-52.

Minden jobb fűszerüzletben és vendéglőben kapható.

Ideal

IROGÉP absolut látható irással

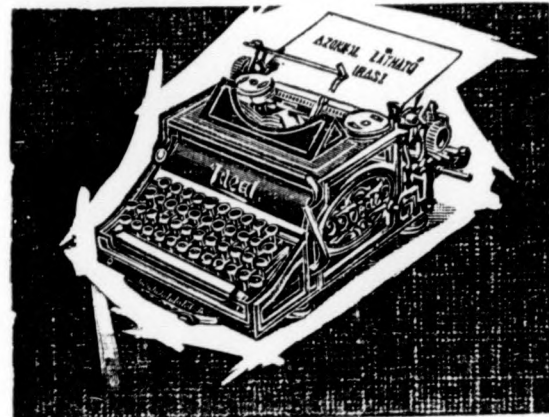
A gépet bárhol díjmentesen bemutatjuk.

Magyarországi vezérképviselőség:

SCHOTT H. ÉS DONNATH

BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-UT 53. SZ.

Igen célszerű tizedes rova-
tolóval bankok és takaré-
:: pénztárak részére. ::

Dr. PAJOR SANATORIUM

ÉS VIZGYÓGYINTÉZET A
FŐVÁROS KÖZPONTJÁN

BUDAPEST,

VIII., Vas-utca 17. szám.

Bel-, ideg- és sebészi betegek-
nek. Bejárók és bennlakóknak
NAGY VIZGYÓGYOSZTÁLY,
szénsavas fürdők, villamos
kurák, BELÉGZŐ TEREM.

Pneumat. kamara és
inhalatorium.

Pakolások postyáni iszappal.

A POSTYÉNI ISZAP
BUDAPESTI FŐLE-
RAKATA.

PROSPEKTUS KIVÁNSÁGRA.

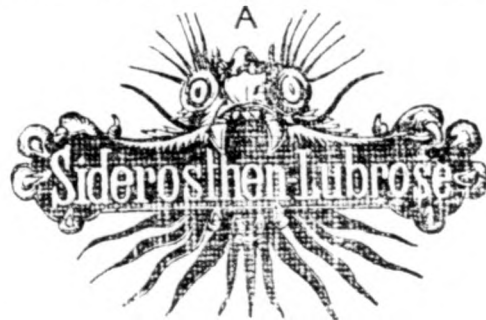
Aki igazán **SZALÁMIT** akar venni,
jó és ízletes az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar
szalámi a legtisztább kezelés mellett első
rendű sertéshusból készül. Csak az a va-
lódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólom-
pecséttel van el- látható, a mire
látva, melyen a úgy a rudakban,
gyár védjegye mint a felvágott
állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.

Herz Ármin Flai szalámigyár, Budapest.

ROZSDA ELLEN LEG-
MEGBIZHATÓBB **MÁZ**

LEGJOBB HAZAI GYÁRTMÁNY
SIDEROSTHEN-LUBROSE MŰVEK.

Iroda: BUDAPEST, VI., Podmaniczky-u. 27.
Gyár: FIUME.

!! EGYEDÜLI MAGYAR GYÁRTMÁNY !!

ELSŐ MAGYAR FÉMTÖMLŐGYÁR RÉSZV.-TÁRS. (POZSONY—LIGETFALU)

Gyárt egyszerű, kettős és átfonott fémtömlőket acél, bronz, vörösréz
és bármely más fémből viz, gőz, olaj, kőolaj és savak részére.

Vezérképviselőt és raktár: **Barta Győző** Budapest, VI. ker., Dávid-u. 1/B.

TELEFONSZÁM 3-36.

TELEFONSZÁM 3-36.

Orvos urak figyelmébe!

Ludtaluak és fájós lábúak legjobb eredménnyel használják a **szab. Laufer ludtalu-fűzöt.**

Szakorvosok által elismerve. — Prospektust kívánatra ingyen küld az egyedüli készítő

SZÉKELY ÉS TÁRSA

ortopéd-cipész.

BUDAPEST,

IV., Muzeum-körút 9. szám.

Kisérelje meg mindenki a közkedvelt

☛ SZABADALMAZOTT ☚

WILLAX

kávékockát,

mely a legtökéletesebb a maga nemében.

Darabja **4** fillérért mindenütt kapható.

FIGYELJÜNK a »szabadalmazott Willax kávékocka« felirású csomagolásra!!

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battaglai vulkanikus radio-actív iszappal való részleges göngyölés. Csúsz, köszvény, idegzsábák, sebészeti utóbántalmak és izzadányok (hasúri) eseteiben gyors és radikális eredmény. ☐

Ajánlják orvosaink
☐ legkiválóbbjai ☐

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak figyelmébe ajánlja az Országos Pénztár 1909. okt. 28-án megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSŐ DR.

SEMPERIT GUMMIWERKE

G. m. b. H. ■■ WIEN.

Automobil-, kocsi- és motor-pneumatik kocsikerék-gummi

Vezérképviselet és raktár:

SALZBERGER SAMU

VI. ker., Andrásy-út 20. szám.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Tauril központi elárusítási iroda:

Budapest, VI., Gyár-utca 26. sz.

Magyar királyi államvasutak nyári menetrendje.

A vonatok indulása Budapestről.

Érvényes 1910. május 1-től.

A vonatok érkezése Budapestre.

A keleti pályaudvarról					A nyugoti pályaudvarról					A keleti pályaudvarra					A nyugoti pályaudvarra				
vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	honnán	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	honnán
Dél-előtt																			
1110	5:50	sz. v.	Balatonfüred, Tapolca	148	5:15	sz. v.	Rákospalota-Ujpest	645	4:50	t. sz. sz.	Arad, Püspökladány, Debreczen	143	3:51	sz. v.	Rákospalota-Ujpest				
316a ¹⁾	5:55	"	Hatvan	122	5:35	"	Érsekújvár, Ipolyság	339	5:10	v. v.	Berlin, Ruttká	145	5:05	"	Dunakeszi-Alag				
20	6:10	"	Torbágy, Triest	718	5:50	"	Szeged, Szolnok	513	5:20	sz. v.	Nagykátá	723	5:25	"	Czepléd				
1502	6:25	gy. v.	Kassa, Csorba	152	6:00	"	Gödöllő	309	5:30	"	Hatvan	725	5:35	"	Czepléd				
10	6:40	sz. v.	Wien, Graz, Sopron	4102	6:10	"	Esztergom	909	5:45	"	Sófia, Bród, Belgrad	4101	5:50	"	Esztergom				
1002	7:00	gy. v.	(Fiume, Torino, Róma, Pécs, Vinkovce)	150	6:20	"	Rákospalota-Ujpest	1707	5:45	"	Stanislaw, M.-Sziget	139a	5:55	"	Nagymaros				
302	7:05	"	Ruttká, Poprád-Felka	6502	6:35	"	Lajosmizse, Kecskemét	19	5:55	"	Gyékényes, Torbágy	725a	6:00	"	Czepléd				
906	7:10	"	Belgrad, Sofia	102	6:50	k.o. exp.	Wien, Páris, Ostende, London	17	6:05	"	Komárom	147	6:05	"	Rákospalota-Ujpest				
402	7:20	"	Strij, Lemberg, M.-Sziget	512	7:00	gy. v.	(Nagyvárad, Arad, Brassó)	607	6:10	"	Brassó, Arad	6505	6:10	"	Lajosmizse				
1802	7:25	"	Fehring, Graz, Triest	1404	7:05	"	Zsolna, Berlin	11	6:25	"	Wien	721	6:20	"	Szolnok, Czepléd				
322	7:30	sz. v.	Gödöllő	104	7:55	"	Nagyszombat, Wien	405	6:30	"	Lemberg, Kassa, M.-Sziget	901a	6:25	k.o. exp.	Konstantinápoly, Belgrad				
908	7:45	"	Belgrad, Bród, Sofia	154	8:05	sz. v.	Dunakeszi-Alag	1911	6:50	"	Brod, Eszék, Pécs,	701a	6:30	"	Konstantinápoly, Bukarest				
606	8:00	"	Arad, Brassó	708	8:15	gy. v.	Orsova, Bázias	319	6:50	"	Gödöllő	139	6:35	sz. v.	Nagymaros				
1102 ²⁾	8:05	gy. v.	Balatonfüred, Tapolca	712	8:30	sz. v.	(Temesvár, Karánsebes)	1505	7:00	"	Csorba, Kassa	1407	6:40	"	Berlin, Zsolna				
150 ³⁾	8:10	sz. v.	Kassa, Csorba	134	8:45	"	Nagymaros	1305	7:10	"	Graz, Fehring	217	7:15	v. sz. sz.	Párkány-Nána				
506	8:20	"	Kolozsvár, Brassó	4104	9:05	"	Esztergom	507	7:20	"	Brassó, Kolozsvár	709	7:20	sz. v.	Bukarest, Bázias				
1008	8:25	"	Zágráb, Fiume, Pécs, Bród	116	9:20	"	Wien, Berlin	917	7:25	"	Kunszentmiklós-Tass	501	7:30	gy. v.	Budapest, Kolozsvár, Maramarosziget				
408	8:35	"	Munkács, Lawoczne	156	9:40	"	Rákospalota-Ujpest	321	7:30	"	Gödöllő	149	7:35	sz. v.	Rákospalota-Ujpest				
170 ⁴⁾	9:00	"	M.-Sziget, Stanislaw	8508	11:15	"	Lajosmizse, Kecskemét	311	7:40	"	Hatvan	117	7:40	"	Páris, Wien				
306	9:15	"	Ruttká, Berlin	158	11:20	"	Rákospalota-Ujpest	27	7:45	"	Bicske	4103	7:45	"	Esztergom				
2	9:20	gy. v.	Wien, Sopron	123 ¹⁾	11:35	"	Nagymaros	1008	8:00	gy. v.	Róma, Triest, Fiume	6501	7:50	"	Kecskemét, Lajosmizse				
22	11:55	sz. v.	Bicske	730 ²⁾	11:55	"	Czepléd	1509	8:15	sz. v.	Csorba, Kassa	151	7:55	"	Gödöllő				
336 ³⁾	12:00	"	Gödöllő					509	8:30	"	Szolnok	727	8:05	"	Czepléd				
Délután																			
610	12:20	sz. v.	Arad, Maramarosziget	714	12:05	sz. v.	Szeged, Szolnok	823	12:10	sz. v.	Gödöllő	157	12:05	sz. v.	Rákospalota-Ujpest				
310	12:30	"	Hatvan	4106	12:10	"	Esztergom	1005	12:15	gy. v.	Napoli, Nizza, Róma, Fiume	133	1:20	"	Nagymaros				
8	12:40	"	Szombathely, Wien	1402 ⁴⁾	12:20	gy. v.	Zsolna, Berlin	609	12:20	sz. v.	Tövis, Arad, M.-Sziget	703	1:25	gy. v.	Bukarest, Bázias				
912	12:50	"	Újvidék, Bród	128	12:25	sz. v.	Nagymaros	301	12:45	gy. v.	Berlin, Ruttká	103	1:40	"	Páris, Wien				
23 ¹⁾	1:00	"	Bicske	114	12:45	"	Wien	7	12:55	sz. v.	Wien, Sopron, Szombathely	508	1:50	"	Kolozsvár, Tövis, Szatmár-Németi, Szolnok				
1504	1:20	gy. v.	Kassa, Poprád-Felka	160	12:55	"	Rákospalota-Ujpest	401	1:00	gy. v.	Lemberg, Munkács	159	1:55	sz. v.	Rákospalota-Ujpest				
324	1:35	v. v.	Gödöllő	162	1:30	"	Dunakeszi-Alag	903	1:05	"	Konstantinápoly, Bród	4107	2:05	"	Esztergom				
1804	1:40	gy. v.	Fehring, Graz	4114 ²⁾	1:50	"	Piliscsaba	601	1:15	"	Bukarest, Arad	161	2:10	"	Dunakeszi-Alag				
602	2:00	"	Arad, Bukarest	504	2:00	gy. v.	Szatmár-Németi, Kolozsvár, Brassó	1	1:30	"	London, Páris, Wien	163	3:00	"	Rákospalota-Ujpest				
4	2:05	"	Wien, Páris	126	2:10	sz. v.	Párkány-Nána	1901	1:40	"	Brod, Eszék, Pécs, Gyékényes	6507	3:20	"	Kecskemét, Lajosmizse				
404	2:15	"	Kassa, Lemberg	164	2:15	"	Rákospalota-Ujpest	911	1:50	sz. v.	Újvidék	163a ³⁾	4:00	"	Rákospalota-Ujpest				
916	2:20	sz. v.	Kiskörös	4108	2:20	"	Esztergom	301	2:10	gy. v.	Graz, Fehring	713	4:05	"	Temesvár-J., Szeged				
312	2:25	"	Hatvan	106	2:30	gy. v.	Wien, Páris	315	2:15	sz. v.	Hatvan	127	4:10	"	Nagymaros				
24	2:30	"	Bicske	120	2:35	sz. v.	Galánta	1501	2:40	gy. v.	Bárfya, Kassa	4109	5:00	"	Esztergom				
510	2:40	"	Szolnok	704	2:40	gy. v.	Bukarest, Bázias	23	3:25	sz. v.	Szob	215	5:30	v. sz. sz.	Érsekújvár				
1902	2:55	gy. v.	Sarajevo, Gyékényes	722	2:45	sz. v.	Czepléd	325	5:25	"	Gödöllő	165	5:38	sz. v.	Rákospalota-Ujpest				
1022	3:05	v. v.	Faks	6504	2:50	"	Lajosmizse, Kecskemét	3	6:35	gy. v.	Wien, Graz	135 ⁴⁾	5:45	"	Nagymaros				
904	3:20	gy. v.	Belgrad, Konstantinápoly	164a ⁴⁾	3:10	"	Rákospalota-Ujpest	505	6:40	sz. v.	Brassó, Kolozsvár, Debreczen	115	5:55	"	Wien, Berlin				
304	3:30	"	Ruttká, Berlin	166	4:10	"	Rákospalota-Ujpest	421	6:55	v. v.	Szerencs, Hatvan	1401 ⁵⁾	6:20	gy. v.	Berlin, Zsolna				
1104	3:50	"	Balatonfüred, Tapolca	130	4:20	"	Nagymaros	15	7:10	sz. v.	Győr	707	6:35	"	Orsova, Bázias				
1004	4:10	"	(Zágráb, Fiume, Róma, Nappoli, Nizza)	716	4:30	"	Szeged	305	7:10	"	Berlin, Ruttká	167	6:40	sz. v.	Rákospalota-Ujpest				
326	4:25	sz. v.	Gödöllő	108	5:15	gy. v.	Wien	605	7:25	"	Brassó, Arad	106	7:10	gy. v.	Wien				
18	4:30	"	Komárom	188	5:20	sz. v.	Szob	907	7:30	"	Sófia, Belgrad, Bród	711	7:40	sz. v.	Bázias, Temesvár				
410	5:10	"	Miskolc	724b ⁵⁾	5:10	"	Czepléd	407	8:00	"	Lawoczne, M.-Sziget	169	7:45	"	Rákospalota-Ujpest				
6	5:15	gy. v.	Győr, Sopron, Wien	168	5:50	"	Rákospalota-Ujpest	1009	8:15	"	Fiume, Bród, Pécs	4113 ⁶⁾	8:10	"	Piliscsaba				
328	5:20	sz. v.	Gödöllő	124a	6:00	"	Nagymaros	1705	8:20	"	Stanislaw, M.-Sziget	137	8:20	"	Nagymaros				
508	5:40	"	Kolozsvár, Brassó	724a	6:10	"	Czepléd	25	8:30	"	Bicske	125	8:50	"	Párkány-Nána				
308	5:55	"	Ruttká, Berlin	124b	6:20	"	Czepléd	335 ⁷⁾	8:35	"	Gödöllő	107	9:05	gy. v.	Wien				
518 ⁸⁾	6:15	"	Nagykátá, Szolnok	724c	6:35	"	Czepléd	1507	8:45	"	Wien, Graz, Triest	729 ⁸⁾	9:20	sz. v.	Czepléd				
330	6:25	"	Pécel	4110	6:40	"	Esztergom	331	9:05	"	Csorba, Kassa	4111	9:25	"	Esztergom				
914	6:25	"	Topolya	726	6:45	"	Czepléd, Szolnok	803	9:15	gy. v.	Berlin, Ruttká	6508	9:30	"	Kecskemét, Lajosmizse				
314	6:40	"	Hatvan	1406	6:50	gy. v.	Pozsony, Berlin	31a	9:28	sz. v.	Triest, Székesfehérvár	171	9:35	"	Dunakeszi-Alag				
26	6:55	"	Bicske	124	6:55	sz. v.	Párkány-Nána	1001	9:35	gy. v.	Róma, Fiume, Vinkovce, Iszta	1405	9:45	gy. v.	Berlin, Zsolna				
1706	7:05	"	M.-Sziget, Stanislaw	170	7:00	"	Rákospalota-Ujpest	915	9:45	sz. v.	Kiskörös	511	9:55	"	Nagyszombat, Brassó, Kolozsvár, Stanislaw				
18	7:15	"	Győr, Triest	142 ⁹⁾	7:20	"	Vác	403	9:55	gy. v.	Lemberg, M.-Sziget	4115 ¹⁰⁾	10:00	sz. v.	Piliscsaba				
316	7:35	"	Hatvan	728	7:35	"	Czepléd	905	10:00	"	Sófia, Belgrad	141 ¹¹⁾	10:10	"	Vác				
1912	7:45	"	Pécs, Bród, Sarajevo	6506	7:40	"	Lajosmizse	1303	10:10	"	Graz, Triest	129	10:25	"	Nagymaros				
1510	8:00	"	Kassa, Csorba	172	8:00	"	Dunakeszi-Alag	327	10:25	sz. v.	Gödöllő	113	10:35	"	Wien				
918	8:00	"	Kunszentmiklós-Tass	710	8:05	"	Bukarest, Bázias	517	10:35	"	Nagykátá	6513	10:40	"	Ócsa				
334	8:50	"	Gödöllő	132	8:20	"	Párkány-Nána	1109	10:50	"	Tapolca, Balatonfüred	717	11:00	"	Szeged, Szolnok				
1006	9:00	gy. v.	Fiume, Nizza	4112	8:30	"	Esztergom	1503	10:50	gy. v.	Csorba, Kassa	101	11:05	k.o. exp.	London, Ostende, Páris, Wien				
514 ⁹⁾	9:05	sz. v.	Nagykátá, Szolnok	1408	8:40	"	Zsolna, Berlin	29 ¹²⁾	11:05	sz. v.	Bicske	171a ¹³⁾	11:20	sz. v.	Rákospalota-Ujpest				
1306	9:25	"	Fehring, Graz	118	9:30	"	Wien, Páris	315a ¹⁴⁾	11:20	gy. v.	Hatvan	121	11:50	"	Érsekújvár				
608	9:30	"	Arad, Brassó	502	9:35	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest, Stanislaw	1103 ¹⁵⁾	11:30	gy. v.	Tapolca, Balatonfüred								
910	9:50	"	Fiume, Nappoli	706	10:15	"	Szeged, Bázias, Bukarest												
1506	10:00	"	Kassa, Csorba	720	10:30	sz. v.	Kiskunfélegyháza												
910	10:10	"	Belgrad	172a ⁴⁾	10:35	"	Rákospalota-Ujpest												
406	10:15	"	Kassa, Lemberg	140	11:10	"	Nagymaros												
12	11:00	"	Wien, Páris	90 ¹⁶⁾	11:20	k.o. exp.	Belgrad, Konstantinápoly												
538	11:10	v. v.	Ruttká	702 ¹⁷⁾	11:30	"	Bukarest, Konstantinápoly												
614	11:25	sz. v.	Arad, Debreczen																
422	11:35	v. v.	Hatvan, Szerencs																

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

Dél-előtt		Délután	
4002	6:00 sz. v.	4006	12:03 sz. v.
4004	8:54 " Esztergom	4014 ¹⁸⁾	12:57 " Piliscsaba
		4008	2:11 " Esztergom
		4010	6:30 " Esztergom

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra.

Dél-előtt	
817	5:55 sz. v.

A vonatok érkezése Buda-Csaszárúrdóról.

Dél-előtt		Délután	
4001	5:53 sz. v.	4007	2:10 sz. v.
4003	7:48 " Esztergom	4009	5:20 " Esztergom
4005	10:04 " Esztergom	4013 ¹⁹⁾	8:21 " Piliscsaba

1) Érkezik minden szerdán, pénteken és vasárnapon. — 2) Érkezik minden hétfőn és csütörtökön. — 3) Vasár- és ünnepnapon május 15-től közlekedik. — 4) Csak vasár- és ünnepnapon közlekedik. — 5) Csak vasár- és ünnepnapon közlekedik. — 6) Minden szerdán és szombaton közlekedik. — 7) Minden szerdán és szombaton közlekedik. — 8) Vasár- és ünnepnapon közlekedik. — 9) Vasár- és ünnepnapon közlekedik. — 10) Vasár- és ünnepnapon közlekedik. — 11) Vasár- és ünnepnapon közlekedik. — 12) Vasár- és ünnepnapon közlekedik. — 13) Vasár- és ünnepnapon közlekedik. —

Magyar királyi államvasutak nyári menetrendje.

Budapest ny. p. u.—Párkány-Nána, Budapest k. p. u.—Gödöllő—Hatvan, Budapest k. p. u.—Szolnok, Budapest ny. p. u.—Czepléd és Budapest k. p. u.—Bicske között közlekedő személyszállító vonatok menetrendje. Érvényes 1910. május 1-től.

Budapest ny. p. u.—Párkány-Nána és vissza.

Állomások	Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.					
	I-III	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III						
Budapest ny. p. u. ind.	5 15	5 35	6 00	6 20	7 05	8 05	8 45	9 20	9 40	10 20	11 35	12 20	12 25	12 45	12 55	1 30	2 10	2 15	2 35	3 10	4 10	4 20	5 20	5 50	6 00	6 20	6 40	6 55	7 00	7 20	8 00	8 20	8 40	9 30	10 35	11 10
Rákospalota	5 31	5 48	6 18	6 36	7 36	8 23	9 00	9 33	9 58	11 36	11 49	12 42	1 01	1 11	1 47	2 31	2 51	3 28	4 26	4 32	5 33	6 06	6 16	6 32	6 42	7 07	7 15	7 37	8 17	8 36	8 54	9 45	10 52	11 25		
Vác	6 00	6 30	6 55	7 25	8 25	9 12	9 45	10 18	10 43	12 31	12 44	1 34	1 44	2 20	2 40	3 24	3 44	4 42	4 48	5 49	6 22	6 32	6 48	6 58	7 23	7 31	7 53	8 33	8 52	9 43	10 50	11 23				
Nagymaros-Visegrád	6 55	7 25	7 50	8 20	9 20	10 07	10 40	11 13	11 38	13 26	13 39	2 29	2 39	3 15	3 35	4 19	4 39	5 37	5 43	6 44	7 17	7 27	7 43	7 53	8 28	8 36	8 58	9 38	10 49	11 22						
Párkány-Nána	7 43	8 13	8 38	9 08	10 08	10 55	11 28	12 01	12 26	14 14	14 27	3 17	3 27	4 03	4 23	5 17	5 37	6 35	6 41	7 42	8 15	8 25	8 41	8 51	9 26	9 34	9 56	10 36	11 47	12 20						

Megjegyzések: * Vasár- és ünnepnapokon május hó 15-től közlekedik. † Június hó 1-től közlekedik. ‡ Vasár- és ünnepnapokon május hó 15-től bezárólag szeptember hó 11-ig közlekedik. § A 115., 117. és 118. sz. személyvonatoknál az egy útra szomszédos forgalmú menetjegyek érvénytelenek. ¶ Nagymaros—Visegrád* és „Esztergomi csavargózós” megállóhelyeken a Dumán való átkelést, a hajózás tartama alatt, a csavargózós közeledek.

Budapest k. p. u.—Hatvan és vissza.

Állomások	Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.				
	I-III	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III			
Budapest k. p. u. ind.	5 55	6 25	7 05	7 20	7 30	8 10	8 35	9 15	12 00	12 30	1 20	1 35	2 15	2 25	3 30	4 25	5 10	5 20	5 55	6 25	6 40	7 00	7 35	8 00	8 20	10 00	10 15	11 10	11 25		
Pécel	6 35	7 05	7 30	7 45	7 55	8 35	9 15	10 00	12 45	1 15	2 05	2 20	3 00	3 10	4 15	5 10	5 20	5 55	6 25	6 40	7 00	7 35	8 00	8 20	10 00	10 15	11 10	11 25			
Gödöllő	7 00	7 30	7 55	8 10	8 20	9 00	9 40	10 30	13 15	1 40	2 30	2 45	3 25	3 35	4 40	5 35	6 00	6 35	7 05	7 20	7 40	8 15	8 40	10 20	10 35	11 30	11 45	12 40	12 55		
Gödöllő	7 14	7 44	8 19	8 34	8 44	9 24	10 04	10 54	13 39	2 04	2 54	3 09	3 39	4 10	5 05	5 40	6 15	6 50	7 20	7 35	7 55	8 30	9 05	9 30	11 10	11 25	12 20	12 35	13 30	13 45	
Hatvan	8 05	8 35	9 10	9 25	9 35	10 15	10 55	11 45	14 30	3 05	3 55	4 10	4 40	5 11	6 06	6 41	7 16	7 51	8 21	8 46	9 21	9 56	10 31	11 06	12 46	13 01	13 56	14 31	14 46	15 41	15 56

† Indulás Budapest-Józsefvárosi pályaudvarból. * Erkezés Budapest-Józsefvárosi pályaudvarba.

Budapest k. p. u.—Bicske.

Bicske—Budapest k. p. u.

Állomások	Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.	
	I-III	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III
Budapest k. p. u. ind.	6 10	6 40	7 25	7 40	7 50	8 30	9 10	10 00	12 45	1 35	2 25	3 10	4 00	4 10	5 15	6 10	7 00	7 10	8 15	9 10	10 00	10 10	11 15	12 10	13 05	13 20	14 25	15 20
Budapest	6 31	7 01	7 46	8 01	8 11	8 51	9 31	10 21	13 06	1 46	2 36	3 21	4 11	4 21	5 26	6 21	7 11	7 21	8 26	9 21	10 11	10 21	11 26	12 21	13 16	13 31	14 36	15 31
Kelenföld	6 36	7 06	7 51	8 06	8 16	8 96	9 36	10 26	13 11	1 51	2 41	3 26	4 16	4 26	5 31	6 26	7 16	7 26	8 31	9 26	10 16	10 26	11 31	12 26	13 21	13 36	14 41	15 36
Bicske	8 10	8 40	9 25	9 40	9 50	10 30	11 10	12 00	14 45	3 35	4 25	5 10	6 00	6 10	7 15	8 10	9 00	9 10	10 15	11 10	12 00	12 10	13 15	14 10	15 05	16 00	16 55	17 50

* Május hó 15-től szeptember hó 15-ig vasár- és ünnepnapokon közlekedik. * A 11. és 12. sz. személyvonatoknál az egy útra szóló szomszédos forgalmú menetjegyek érvénytelenek.

Budapest k. p. u.—Szolnok.

Szolnok—Budapest k. p. u.

Állomások	Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.	
	I-III	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III
Budapest k. p. u. ind.	8 00	8 20	9 00	9 20	9 30	10 10	10 50	11 40	14 25	1 35	2 25	3 10	4 00	4 10	5 15	6 10	7 00	7 10	8 15	9 10	10 00	10 10	11 15	12 10	13 05	14 00	14 15	15 20
Nagykúta	9 41	10 10	10 57	11 26	11 36	12 16	12 56	13 46	16 31	1 46	2 36	3 21	4 11	4 21	5 26	6 21	7 11	7 21	8 26	9 21	10 11	10 21	11 26	12 21	13 16	14 11	15 06	
Ujszász	10 24	10 54	11 38	12 07	12 17	12 57	13 37	14 27	17 12	1 27	2 17	3 02	3 52	4 02	5 07	6 02	6 52	7 02	8 07	9 02	9 52	10 02	11 07	12 02	12 57	13 52	14 47	15 42
Ujszász	10 27	10 57	11 41	12 10	12 20	13 00	13 40	14 30	17 15	1 30	2 20	3 05	3 55	4 05	5 10	6 05	6 55	7 05	8 10	9 05	9 55	10 05	11 10	12 05	13 00	13 55	14 50	15 45
Szolnok	10 50	11 20	12 04	12 33	12 43	13 23	14 03	14 53	17 38	1 43	2 33	3 18	4 08	4 18	5 23	6 18	7 08	7 18	8 23	9 18	10 08	10 18	11 23	12 18	13 13	14 08	15 03	

* Az 506., 605., 607. és 1706. sz. személyvonatoknál az egy útra szóló szomszédos forgalmú menetjegyek érvénytelenek. § Nagykúta és Szolnok között csak vasárnap és ünnep előtt kőnapon közlekedik.

Budapest nyugati p. u.—Czepléd.

Czepléd—Budapest nyugati p. u.

Állomások	Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.		Szv.		Gyv.	
	I-III	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III	I-II	II-III
Budapest nyugati p. u. ind.	5 50	7 00	8 15	8 30	11 55	12 05	2 00	2 40	2 45	4 30	5 40	6 10	6 30	6 40	7 30	8 05	9 30	10 15	10 25	11 30	12 20	12 30	13 35	14 25	15 30	16 40	17 30	
Nagykúta	6 06	7 12	8 27	8 42	12 12	12 22	2 12	2 52	2 57	4 42	5 52	6 22	6 42	6 52	7 42	8 17	9 42	10 27	10 37	11 42	12 32	12 42	13 47	14 37	15 42	16 52	17 42	
Ujszász	6 09	7 12	8 27	8 42	12 12	12 22	2 12	2 52	2 57	4 42	5 52	6 22	6 42	6 52	7 42	8 17	9 42	10 27	10 37	11 42	12 32	12 42	13 47	14 37	15 42	16 52	17 42	
Czepléd	7 52	8 24	9 26	10 35	12 11	12 27	3 20	3 59	4 05	6 43	8 00	8 15	8 31	8 41	9 31	10 06	11 31	12 16	12 26	13 31	14 21	14 31	15 36	16 26	17 31	18 41	19 31	

* Vasár- és ünnepnapokon közlekedik. ☉ Vasár- és ünnepnap előtti hétköznapokon közlekedik. § A 710. sz. személyvonatnál Budapest nyugati p. u. és Czepléd között az egy útra szóló szomszédos forgalmú menetjegyek érvénytelenek. * Indul Budapest nyugati pályaudvarból minden szerdán és szombaton. † Erkezés Budapest nyugati pályaudvarba minden hétfőn és csütörtökön. Δ Vasár- és ünnepnapokon közlekedik.